

fakulteta
za komercialne
in poslovne vede

PRIPRAVA NA DRUGO KARIERO V ČASU UKVARJANJA Z VRHUNSKIM ŠPORTOM

**POVZETEK ZAKLJUČNEGA POROČILA RAZISKOVALNEGA
PROJEKTA**

Uredila: doc. dr. Anita Goltnik Urnaut, FKPV

Celje, avgust 2015

Raziskovalni projekt Priprava na drugo kariero v času ukvarjanja z vrhunskim športom je bil izveden v partnerskem sodelovanju med Olimpijskim komitejem Slovenije – Združenjem športnih zvez, Slovensko olimpijsko akademijo in Fakulteto za komercialne in poslovne vede. Projekt je bil delno financiran iz programa »Po kreativni poti do praktičnega znanja«, ki ga izvaja Javni sklad za razvoj kadrov in štipendije Republike Slovenije (v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013 1. razvojne prioritete: Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti ter prednostne usmeritve 1.3 Štipendijske sheme).

Vodja projekta: doc. dr. Anita Goltnik Urnaut, FKPV

Sodelavci: izr. prof. dr. Marjana Merkač Skok, FKPV
Brigita Langerholc Žager, BCL, Izobraževanje v šport, s. p.
mag. Damjan Pintar, OKS
Aleš Šolar, OKS, Slovenska olimpijska akademija
Petra Robnik, članica Slovenske olimpijske akademije, sekretarka Kluba Slovenskih olimpijcev
mag. Petra Vovk Škerl, FKPV
doc. dr. Tanja Kovač, FKPV
mag. Breda Perčič, FKPV
Zvijezdan Mikič
Sebastjan Piletič

Vključeni študenti FKPV:

Tamara Borko
Blaž Gruden
Niklas Werner Ljubomir Korošec
Daša Penezič
Helena Horvat
Klemen Štimulak
Katja Špegelj
Jerica Laznik Makotar
Primož Oder
Ivana Kramljak
Sonja Grlica
Mojca Braz, mag.

Trajanje projekta: od junija 2013 do avgusta 2015

Lektoriranje: mag. Breda Perčič

Povzetek

V želji po spodbujanju možnosti športnikov, da si pridobijo višje ali visokošolsko izobrazbo v obdobju, ko se ukvarjajo z vrhunskim športom, smo na Fakulteti za komercialne in poslovne vede v sodelovanju z Olimpijskim komitejem Slovenije in Slovensko olimpijsko akademijo opravili raziskavo z naslovom **Priprava na drugo kariero v času ukvarjanja z vrhunskim športom**. Zbrali smo podatke o izkušnjah športnikov z usklajevanjem študija in športa, preverili vlogo staršev, trenerjev in panožnih zvez pri spodbujanju dvojne kariere in pridobili mnenja institucij in pedagoškega kadra v terciarnem izobraževanju o prilagajanju študija športnikom. Raziskava je bila delno izvedena v okviru projekta Po kreativni poti do praktičnih izkušenj, ki ga je financiral Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije.

Vrhunski športniki vlagajo večino časa in energije v športni trening in tekmovanja, zato so pogosto odsotni od pedagoškega procesa na vseh stopnjah izobraževanja, kar vpliva na uspešnost pri pridobivanju izobrazbe. Prepogosto se zgodi, da se vrhunski športniki ob zaključku športne kariere soočijo s težavami pri izgradnji izven-športne kariere, saj mnogi nimajo ustrezne izobrazbe in potrebnih izkušenj. Zato je pomembno, da si izobrazbo pridobijo v času, ko se tekmovalno ukvarjajo s športom. Izobraževalne institucije športnikom omogočajo prilagoditve, ki lahko olajšajo izobraževanje in pomagajo, da bodo kljub intenzivni vključenosti v vrhunski šport dosegli želeno poklicno izobrazbo. Področje prilagajanja študija vrhunskim športnikom pri nas na terciarni ravni ni sistematično in zakonsko urejeno, niti tako celovito raziskano kot na primarni in sekundarni ravni.

Raziskava je bila namenjena sistematičnemu pregledu možnosti usklajevanja dvojne kariere športnikov v Sloveniji, izkušenj športnikov pri usklajevanju športa in študija, spoznavanju vloge pomembnih drugih oseb (trenerji, starši, panožne zveze) pri spodbujanju dvojne kariere in stališč ter praks izobraževalnih institucij in pedagoškega kadra do prilagajanja študija vrhunskim športnikom. Cilj raziskave je bil, da na osnovi zbranih podatkov pripravimo predloge za izboljšanje možnosti za usklajevanje študija in športa.

V raziskavo smo vključili vse deležnike, ki sodelujejo pri razvoju vrhunskih športnikov in imajo možnost vplivati na spodbujanje in usklajevanje dvojnih karier. V kvalitativno in kvantitativno raziskavo smo vključili 396 športnikov (od tega tretjino vrhunskih) in 207 drugih deležnikov (staršev, visoko- in višješolskih zavodov, visokošolskih učiteljev in višješolskih predavateljev, dekanov in ravnateljev, trenerjev ter panožnih zvez) ter pregledali spletne strani 78 zavodov.

Pomen pridobitve izobrazbe med tekmovalno športno kariero je po mnenju vseh deležnikov zelo velik. Športniki se zavedajo, da je zelo pomembno, da si pridobijo izobrazbo v obdobju, ko so vključeni v tekmovalni šport in imajo do dvojne kariere pozitivna stališča. Menijo, da je izobrazba zelo pomembna, da povečuje zaposlitvene možnosti in vpliva na osebno ravnovesje. Ne strinjajo se z usmeritvijo, da naj se talentiran športnik posveti le športu in da bo dovolj časa za izobraževanje po zaključeni športni karieri. Motivirani so za doseganje uspeha na področju športa in študija in so pri tem uspešni, kar opažajo tudi pedagoški kadri v terciarnem izobraževanju. Pri uveljavljanju prilagoditev pri študiju imajo precej pozitivnih izkušenj, pa tudi precej težav, o katerih poroča več kot polovica študentov, njihovih staršev, pa tudi trenerjev. Tretjina športnikov pri študiju ni imela možnosti uveljavljanja prilagoditev ali pa so jih bili deležni v manjši meri, kot je to določeno s predpisi. Najpogosteje so koristili možnost manjšega obsega obvezne prisotnosti na predavanjih in na vajah (dve petini), vpis v višji letnik z nižjim številom ECTS, kot je predvideno s študijskim programom, in individualni

dogovor za termine izpita izven rednih izpitnih rokov. Športniki so s študijem zadovoljni. Med športniki, ki imajo izkušnje s študijem v Sloveniji in športniki, ki imajo izkušnje s študijem v tujini, je precej razlik. V tujini so pogosteje so deležni pomoči (tutorjev, profesorjev), individualne obravnave in študija na daljavo in imajo manj težav pri uveljavljanju prilagoditev.

Športniki, ki se nameravajo vpisati na študij, pogosto izražajo strah, da bo študij vplival na njihovo športno dejavnost v smislu zaključka, prekinitve ali znižanja intenzivnosti športne aktivnosti. Izbor študija je poleg lastne odločitve pod vplivom družine in trenerja. Med dejavniki, ki so pomembni pri izbiri študija, so najvplivnejši: možnosti prilagajanja študija športnim aktivnostim, poklicni interes, dobri pogoji za ukvarjanje s športom v okviru izobraževalne institucije in možnosti za treninge v kraju, kjer se izvaja študij. Podpore pri prehodu iz nižje na višjo stopnjo izobraževanja dobijo športniki pri starših in učiteljih.

Športniki, ki se ne nameravajo vpisati na študij, kot glavni razlog navajajo šport, pomanjkanje časa, odločitev za profesionalno kariero oz. športno pot. Na pozitivno odločitev za študij bi najbolj vplivala ponudba posebnih programov, prilagojenih športnikom, možnost študija na daljavo in poseben študijski program za delo v športu.

Starši športnikov zelo visoko ocenjujejo pomen pridobivanja izobrazbe med tekmovalno kariero in ocenjujejo, da se tega zavedajo tudi športniki, ki se trudijo za uspešnost na obeh področjih. Starši jih podpirajo, pomagajo pri usklajevanju dvojne kariere in želijo, da bi izobraževalne institucije omogočile še več prilagoditev.

Visokošolski zavodi in višje strokovne šole ter pedagoški kader imajo do izobraževanja športnikov večinoma pozitivno stališče. Izstopa podatek o slabem poznavanju vsebine pravil o statusu športnika med visokošolskimi učitelji, sodelavci in višješolskimi predavatelji. Na področju predpisov, ki urejajo status športnika, je veliko priložnosti za izboljšave. Kriteriji za pridobitev statusa se med institucijami zelo razlikujejo. Predstavniki izobraževalnih zavodov in pedagoški kadri večinoma ocenjujejo, da se pravila za prilagajanje upoštevajo v celoti ali v večji meri, kot je predpisano, manj kot petina jih priznava, da niso upoštevana vsa pravila oz. niso upoštevana pri vseh športnikih in trenerjih.

Trenerji podpirajo dvojne kariere športnikov, vendar pogosto pričakujejo prilagajanje študija in ne športnih aktivnosti. Podpora panožnih zvez dvojni karieri je majhna, največkrat povezana s postopki pridobivanja štipendij in potrdili za urejanje prilagoditev študija.

Športniki imajo malo informacij o možnih prilagoditvah študija, pokazalo pa se je, da je javna dostopnost informacij o možnih prilagoditvah na spletnih straneh visokošolskih zavodov slaba. Z namenom, da bi kandidatom za študij in študentom ponudili informacije o možnostih prilagajanja študija, smo v sklopu projekta pripravili priročnika za študente športnike in predlog odločitvenega modela za vrednotenje odločitve za študijski program, v katerega so zajeta področja, ki se nanašajo na študij, šport in posameznikovo motivacijo za dvojno kariero.

V raziskavi so se pokazale številne težave in možnosti za izboljšanje. Sodelujoči so podali veliko mnenj, najpogosteje predlagajo okrepitev študija na daljavo, tutorstvo in pomoč športnikom, individualni pristop, individualni študijski načrt, poenotenje in dopolnitve pravil za športnike, prilagoditve ocenjevanja znanja, urnikov, znižanje obsega obvezne prisotnosti, upoštevanje prilagoditev pri vseh izvajalcih, več e-gradiv, video posnetke predavanj.

Področje dvojnih karier bo potrebno sistematično urediti in zagotoviti spoštovanje pravil s strani vseh udeležencev.

Kazalo

1 PREDSTAVITEV PROJEKTA	7
1.1 OPIS PODROČJA IN PROBLEMA	7
1.2 NAMEN IN CILJ PROJEKTA	9
1.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	9
1.4 UPORABLJENA METODA	10
1.4.1 VZOREC.....	10
1.4.2 PRIPOMOČKI	10
1.4.3 POSTOPEK.....	11
1.4.4 OBDELAVA REZULTATOV	11
2 REZULTATI RAZISKAVE	13
2.1 ŠPORTNIKI	13
2.1.1 ŠPORTNIKI ŠTUDENTI, KI ŠTUDIRAJO (SO ŠTUDIRALI) V SLOVENIJI	13
2.1.3 ŠPORTNIKI, KI NAČRTUJEJO ŠTUDIJ.....	18
2.1.4 ŠPORTNIKI, KI SE NE NAMERAVAJO VPISATI NA ŠTUDIJ.....	18
2.1.5 STALIŠČA DO DVOJNE KARIERE IN MOTIVI ZA DVOJNO KARIERO	19
2.2 STARŠI	20
2.3 IZOBRAŽEVALNI ZAVODI NA TERCIARNI STOPNJI	21
2.3.1 VISOKO- IN VIŠJEŠOLSKI ZAVODI.....	21
2.3.2 VISOKOŠOLSKE UČITELJI, SODELAVCI IN VIŠJEŠOLSKI PREDAVATELJI... ..	22
2.4 ŠPORTNO OKOLJE	23
2.4.1 TRENERJI.....	23
2.4.2 PANOŽNE ZVEZE	24
2.5 DOSTOPNOST INFORMACIJ O MOŽNIH PRILAGODITVAH	25
2.6 MODEL VREDNOTENJA ODLOČITVE ZA ŠTUDIJ	26
2.7 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	28
3 PREDLOGI	36
4 ZAKLJUČEK	37
5 VIRI IN LITERATURA	39
6 SEZNAM TABEL IN SLIK	41

1 PREDSTAVITEV PROJEKTA

1.1 OPIS PODROČJA IN PROBLEMA

Vrhunski športniki veliko časa in energije namenijo treningom in tekmovanjem v letih, ki so namenjena tudi pridobivanju izobrazbe in poklica. Vrhunska tekmovalna kariera je časovno zelo omejena, traja dobrih 10 do 15 let. Le redki si v tem času uspejo ustvariti ekonomsko neodvisnost, večina se jih ob koncu kariere sooči z vstopom na trg dela in gradnjo svoje poklicne kariere. Tisti, ki so si pridobili poklic in ustrezno izobrazbo, imajo pri zaposlovanju boljše možnosti. Usklajevanje športne kariere in izobraževanja za poklicno kariero je izjemno zahtevno. Zahteva veliko odrekovanja in prilagajanja s strani športnika. Prilagoditve pa omogočajo tudi izobraževalne institucije. Na osnovno- in srednješolski ravni je za prilagoditve zakonsko dobro poskrbljeno, na terciarni ravni pa Zakon o visokem šolstvu prepušča visokošolskim zavodom, da v svojih statutih podrobneje uredijo morebitne prilagoditve za študente (običajno osebe s posebnimi potrebami, pa tudi športnike in druge študente s posebnim statusom). Projekt je namenjen sistematičnemu pregledu možnosti usklajevanja dvojne kariere športnikov v Sloveniji, izkušenj športnikov pri usklajevanju športa in študija, vloge pomembnih drugih oseb (trenerji, starši, panožne zveze) pri spodbujanju dvojne kariere in stališč ter praks izobraževalnih institucij do prilagajanja študija vrhunskim športnikom. Tovrstne raziskave pri nas še ni bilo.

Pridobivanje izobrazbe v obdobju, ko se športniki ukvarjajo z vrhunskim tekmovalnim športom je zelo oteženo, saj večina vrhunskih športnikov velik del svojega časa vložijo v športni trening in tekmovanja, zaradi česar so večkrat odsotni od pedagoškega procesa in se morajo nenehno odločati med športom in študijem. Prilagoditve, ki jih omogočajo višje- in visokošolske institucije, jim lahko olajšajo študij in pomagajo, da bodo kljub intenzivni vključenosti v vrhunski šport dosegli želeno poklicno izobrazbo. Področje prilagajanja študija vrhunskim športnikom pri nas ni sistematično urejeno, prav tako na terciarni ravni ni tako dobro raziskano kot na primarni in sekundarni ravni.

Številnim športnikom ukvarjanje s športnimi aktivnostmi vzame precej več kot le 40 ur na teden, kar je običajni delovnik zaposlenega Slovenca. Ker gre za telesno in psihično izjemno napore dejavnosti, je njihova utrujenost bistveno večja kot pri večini zaposlenih. Zakonodaja na področju izobraževanja predvideva, da se osebam, ki so zaposlene, prilagodi organizacija in izvajanje študijskega procesa, kar pri nas rešujemo z izrednim študijem. Pričakovati bi bilo, da tudi športnikom, ki imajo »polno zaposlitev«, čim bolj prilagodimo možnosti, da pridobijo formalno izobrazbo in poklic med tem, ko se ukvarjajo s tekmovalnim športom, pa temu žal ni tako.

1.1.1 Statusne pravice in kategorizacija športnikov

Športnik je po definiciji v Zakonu o športu (1998, 37. člen) vsaka fizična oseba, ki je registrirana pri nacionalni panožni zvezi in tekmuje v uradnih tekmovalnih sistemih nacionalnih panožnih zvez.

Vrhunski športnik (Zakon o športu, 1998, 39. člen) je državljan Republike Slovenije, ki doseže vrhunski športni dosežek mednarodne vrednosti.

Obstaja več kategorij, v katere so lahko razvrščeni športniki. Pravila o kategoriziranju športnikov sprejema Strokovni svet Republike Slovenije za šport na osnovi predloga

Olimpijskega komiteja Slovenije – združenja športnih zvez. Športniki lahko pridobijo naziv kategoriziranega športnika na osnovi doseženih rezultatov na mednarodnih in državnih tekmovanjih, za doseženo uvrstitev na svetovnih in evropskih rang lestvicah, za mednarodni ali državni rekord ali drug dosežek, če je to v kriterijih za posamezno športno panogo. Pri nas imamo 5 kategorij: svetovni, mednarodni, perspektivni, državni in mladinski razred. (Strokovni svet Republike Slovenije za šport, 2013, str. 25-27).

V Sloveniji je trenutno 5588 kategoriziranih športnikov, od tega 3,13 % v najvišjem razredu (175) (<http://www.olympic.si/sportna-kariera/registracija-in-kategorizacija/aktualni-seznam/>).

S kategorizacijo so povezane statusne pravice športnikov. Vrhunski športniki (svetovni, mednarodni in perspektivni razred) imajo glede na stopnjo kategorizacije pravico do (Zakon o športu, 39. člen): zdravstvenega in/ali nezgodnega zavarovanja, porodniškega varstva, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, prilagoditve opravljanja obveznosti iz izobraževalnega programa.

Olimpijski komite Slovenije v okviru statusnih pravic športnikov skrbi tudi za zaposlovanje vrhunskih športnikov, štipendije za perspektivne športnike, pomoč vrhunskim športnikom pri zaposlovanju po končani karieri ... (<http://www.olympic.si/sportna-kariera/>).

1.1.2 Izobraževanje športnikov

V osnovnih in srednjih šolah je za možnosti usklajevanja šolskih in športnih obveznosti dobro poskrbljeno. Zakonodaja s področja primarnega in sekundarnega izobraževanja (Zakon o osnovni šoli, Zakon o gimnazijah, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju) in zakonodaja s področja športa (Zakon o športu) predvidevata prilagoditev šolskih obveznosti. Predpisan je postopek pridobitve statusa in predviden osebni izobraževalni načrt. Na številnih gimnazijah v Sloveniji so organizirani športni oddelki, kjer je za dijake športnike zelo dobro poskrbljeno. Na nekaj srednjih šolah športnikom v času njihove odsotnosti zaradi športa omogočajo študij na daljavo, pri katerem dijakom pomagajo koordinatorji.

V višjem strokovnem izobraževanju imajo vrhunski športniki v zakonu predvideno pravico, da se »na podlagi posebne prošnje prilagodi opravljanje obveznosti iz študijskega programa na način, ki ga določi direktor oziroma ravnatelj« (Zakon o višjem strokovnem izobraževanju, 2013, 40. člen). Večina višjih strokovnih šol ima za področje prilagajanja študija športnikom (oz. osebam s posebnim statusom/potrebami) lasten pravilnik.

Zakon o visokem šolstvu ne opredeljuje pravic športnikov, le v 66. členu (ZVŠ, 2011) je zapisano, da se s statutom določijo tudi druga pravila, povezana s pravicami in dolžnostmi študentov. Visokošolski zavodi tako sami določajo študijski režim, oblike in obdobja preverjanja.

V raziskavi (Jurak, Kovač in Strel, 2005) so ugotovili, da ima veliko vrhunskih športnikov, ki študirajo, odobren status športnika. Ugodnosti, povezane s statusom, so različne na posameznih visokošolskih zavodih. Status športnika omogoča predvsem prilagoditve obsega prisotnosti pri obveznih vsebinah, napredovanje v višji letnik z nižjim številom kreditnih točk in možnost opravljanja izpitov izven rednih rokov.

Visokošolski zavodi, ki so povezani v univerze, imajo problematiko študija športnikov opredeljeno v statutih in pravilnikih univerz, nekateri zavodi imajo še svoja pravila, samostojni visokošolski zavodi urejajo prilagoditve študija športnikom s svojimi predpisi.

Del pravic športnikov ureja Pravilnik o razpisu za vpis in izvedbo vpisa v visokem šolstvu (kandidati s posebnimi potrebami). Univerzam oz. visokošolskim zavodom pa je prepuščeno, da sami odločajo o opredelitvi in dodelitvi statusa kandidata s posebnimi potrebami.

Da bi imeli vsi športniki v Sloveniji enake možnosti za prilagojeno izobraževanje, bi bilo smiselno sistemsko urediti tudi pravila prilagajanja izobraževanja športnikov v višjem in visokem šolstvu.

1.2 NAMEN IN CILJ PROJEKTA

Namen projekta je pridobiti informacije o možnostih usklajevanja dvojne kariere z vidika vrhunskih športnikov, staršev, trenerjev, panožnih zvez, visokošolskih zavodov in pedagogov ter na osnovi zbranih informacij oblikovati predloge za izboljšanje možnosti usklajevanja dvojne kariere.

Cilji projekta:

- v praksi preveriti delovanje sistema prilagajanja študijskih obveznosti in športnih aktivnosti,
- spoznati izkušnje športnikov pri usklajevanju dvojne kariere v Sloveniji ter njihova stališča, vrednote in motive v zvezi z izobraževanjem,
- ugotoviti, kakšne izkušnje imajo športniki z usklajevanjem dvojne kariere v tujini,
- ugotoviti, kateri so dejavniki, da se športniki ne odločijo za študij med športno kariero,
- ugotoviti, katere informacije bi kandidati za študij potrebovali,
- ugotoviti, kako prispevajo k usklajevanju dvojne kariere starši, trenerji in zveze,
- spoznati stališča in izkušnje visokošolskih učiteljev, sodelavcev in višješolskih predavateljev glede prilagajanja izobraževanja športnikom,
- ugotoviti, kakšne so možnosti in izkušnje s prilagajanjem študija na visoko- in višješolskih zavodih,
- pripraviti predloge in spodbuditi izboljšanje možnosti za usklajevanje študija in športa,
- spodbuditi pomoč študentom športnikom za usklajevanje študija in športa,
- pripraviti gradiva za pomoč športnikom pri odločanju za izobraževanje in med njim,
- predstavitev dobrih praks na področju usklajevanja športne kariere in študija.

1.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

V raziskovalnem projektu smo iskali odgovore na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako pomembna je izobrazba za vrhunske športnike?
- Kakšna so stališča in motivi športnikov do izobraževanja in izgradnje poklicne kariere med študijem (dvojnih karier)?
- Kakšno je razmerje med akademsko in športno motivacijo pri športnikih?
- Kakšna stališča imajo starši športnikov do izobraževanja in dvojnih karier?

- Kakšen je odnos izobraževalnih ustanov do prilagajanja študijskih obveznosti športnikom?
- Ali imajo visokošolski in višješolski zavodi pravila o prilaganju študija športnikom in koordinacijo/tutorstvo za športnike?
- Ali se zapisana pravila prilagajanja v praksi izvajajo?
- Ali obstajajo razlike v prilagajanju študija športnikom med študenti, ki se izobražujejo v Sloveniji in tujini?
- Kakšen je odnos panožnih zvez in trenerjev do dvojnih karier?

1.4 UPORABLJENA METODA

Izvedli smo kvalitativno in kvantitativno raziskavo. Pridobivanje podatkov je potekalo s pomočjo anketnih vprašalnikov, lestvic stališč in motivov, polstrukturiranih intervjujev, opazovalne sheme, analize vsebine in študije primerov.

1.4.1 VZOREC

V raziskavi smo obravnavali 4 različne vzorce.

- Vzorec 1: športniki: (n = 396) od tega 212 športnikov, ki imajo izkušnje s študijem v Sloveniji, 171 športnikov, ki se še odločajo za študij ali ne nameravajo študirati, in 13 športnikov, ki imajo izkušnje s študijem v tujini.
- Vzorec 2: starši športnikov (n = 37)
- Vzorec 3: deležniki v terciarnem izobraževanju
Višje- in visokošolski zavodi (n = 48), vodstvo zavodov (dekani/ravnatelji, n = 5), predavatelji in visokošolski učitelji (n = 67). Pregled dostopnih informacij za športnike je bil opravljen na 78 fakultetah.
- Vzorec 4: deležniki v športu
Predstavniki panožnih športnih zvez (n = 11) in trenerji (n = 39).

1.4.2 PRIPOMOČKI

V raziskavi smo pripravili in uporabili naslednje vprašalnike:

- vprašalnik za športnike,
- vprašalnik stališč do izobraževanja in dvojne kariere za športnike,
- vprašalnik za starše,
- vprašalnik za panožne športne zveze,
- vprašalnik za trenerje,
- vprašalnik za visoko in višješolske zavode,
- vprašalnik za visokošolske učitelje, sodelavce in višješolske predavatelje,

in priredili vprašalnik akademske in športne motivacije avtorice Gaston-Gayles (2005).

Pripravili smo polstrukturirane intervjuje za vodstvo visoko- in višješolskih zavodov in za panožne športne zveze ter trenerje.

Za analizo javno dostopnih informacij o pravicah in možnih prilagoditvah študija športu smo izdelali in uporabili opazovalno shemo.

1.4.3 POSTOPEK

Vse vprašalnike smo pripravili v obliki za spletno zbiranje podatkov v programu Ika.

Športnikom smo vabila za sodelovanje v raziskavi poslali oktobra 2014 na elektronske naslove, ki jih je imela v svojem seznamu Komisija za športnike pri Olimpijskemu komiteju Slovenije, katere predsednica je bila sodelavka v projektu. Športnikom smo istočasno poslali še prošnjo, da v raziskavo povabijo svoje starše. Ob prvem povabilu je bila odzivnost nizka. Vabilo je bilo poslano na več kot 400 naslovov in v roku dveh tednov je bilo 54 ustreznih odzivov. Po ponovnem posredovanju vabil v decembru 2014 na iste naslove in dodatnih 200 naslovov, smo pridobili še 38 odzivov. Vabilo smo po elektronski pošti poslali še tretjič, nazadnje smo uporabili kontakte, ki smo jih imeli sodelavci projekta, in povezave do ankete objavili tudi na spletnih omrežjih.

Za pomoč pri posredovanju povabila za sodelovanje v raziskavi za športnike, ki se odločajo za študij, in razdelitev natisnjenih vprašalnikov, smo junija 2015 prosili še vodstvo šol oz. šolske svetovalne službe gimnazij s športnimi oddelki. Odgovore športnikov, ki so se udeležili Evropskih iger mladih, smo pridobili z natisnjenimi vprašalniki na srečanju pred njihovim odhodom v Tbilisi.

Panožnim zvezam smo poslali vabilo za sodelovanje na e-poštne naslove zvez, vprašalnike pa smo tudi natisnili in jih razdelili predstavnikom zvez na srečanju, ki ga je organiziral OKS (podatke smo zbirali od novembra 2014 do maja 2015). Trenerjem smo posredovali povabilo preko panožnih zvez in osebno na e-poštne naslove (podatke smo zbirali od maja do julija 2015).

Visokošolskim zavodom smo poslali povabilo na javno objavljene e-naslove, višjim strokovnim šolam pa preko Skupnosti višjih strokovnih šol Slovenije. Hkrati smo jim poslali tudi prošnjo, da vabila za sodelovanje posredujejo svojim pedagoškim kadrom (od maja do julija 2015). Intervjuji s predstavniki vodstev so bili izvedeni po predhodni najavi na pogovor (od aprila do julija 2015). Analizo spletnih strani smo izvedli julija 2015.

Podatke za pripravo modela vrednotenja odločitev za študij smo zbrali z vprašalnikom, ki smo ga maja 2015 poslali na e-naslove svetovalnih delavcev na srednjih šolah in nekaterih predavateljev oz. visokošolskih učiteljev športnikov ($n = 8$).

Odgovore, ki smo jih dobili v obliki natisnjenih vprašalnikov, smo vnesli preko spletne ankete.

1.4.4 OBDELAVA REZULTATOV

Iz programa za spletno anketiranje smo izvozili podatke v SPSS.18, kjer smo jih pregledali in uredili. Vprašalnikov, ki niso imeli izpolnjenih vseh podatkov, nismo izločili niti nadomeščali praznih polj. Ocenili smo, da so tisti podatki, ki so jih anketiranci izpolnili, preveč dragoceni, da bi jih zavrgli. Izračunali smo opisno statistiko, frekvence v odstotkih smo računali glede na število oseb v posameznih vzorcih. Z ustreznimi statističnimi postopki smo preverili nekatere povezave med spremenljivkami in razlike med podvzorci. Rezultate smo prikazali tabelarično in grafično. Vse tabele in grafi v poročilu so oblikovani iz rezultatov te raziskave.

2 REZULTATI RAZISKAVE

Rezultati so prikazani po sklopih glede na proučevani vzorec: športniki, starši, visokošolski zavodi, zveze in trenerji.

2.1 ŠPORTNIKI

Tabela 1: Anketirani športniki glede na izobraževalni status

Izobraževalni status	Frekvenca	Odstotek
študent	176	44,4
zaključen študij v Sloveniji	36	9,1
namera študirati	145	36,6
ni namere študirati	9	2,3
osnovna šola	17	4,3
študij v tujini	13	3,3
skupaj	396	100

Med športniki, ki so od novembra 2014 do konca julija 2015 ustrezno izpolnili vprašalnik, je bilo največ študentov (44 %) in diplomantov (9 %), ki imajo izkušnje s študijem v Sloveniji, ter 3 % športnikov, ki so študirali v tujini (skupaj 56 %). Ostali športniki s študijem še niso imeli izkušenj (43 %), smo pa zajeli njihove dosedanje izkušnje s prilagajanjem šolanja in načrte (37 % jih namerava študirati, 4 % nameravajo nadaljevati šolanje v srednji šoli, 2 % športnikov ne namerava študirati).

2.1.1 ŠPORTNIKI ŠTUDENTI, KI ŠTUDIRAJO (SO ŠTUDIRALI) V SLOVENIJI

Tabela 2: Športniki študenti glede na kategorizacijo

Kategorizacija	Frekvenca	Odstotek
svetovni razred	23	10,8
mednarodni razred	34	16,0
perspektivni razred	20	9,4
državni razred	74	34,9
mladinski razred	8	3,8
brez kategorizacije	25	11,8
drugo	3	1,4
ni podatka	25	11,8
skupaj	212	100,0

Med športniki, ki imajo izkušnje s študijem v Sloveniji, je bilo največ športnikov s kategorijo državni razred (34,9 %), sledil je mednarodni razred (16 %), svetovni razred (10,8 %), perspektivni razred (9,4 %) in mladinski razred (3,8 %).

Struktura vzorca športnikov študentov je primerljiva s strukturo vseh kategoriziranih športnikov v Sloveniji. V zadnjem objavljenem seznamu kategorizacije na spletni strani OKS (junij 2015) ima najvišjo kategorijo – športnik svetovnega razreda 175 športnikov (3,1 %), 429 (7,7 %) jih ima kategorijo mednarodni razred in 515 (9,2 %) perspektivni razred, kar skupaj predstavlja 20 % vseh kategoriziranih športnikov. Delež vrhunskih športnikov v našem vzorcu športnikov študentov znaša 35 %. Zastopani so športniki vseh nivojev kategorizacije,

najmanj iz mladinskega razreda, kar je povezano s starostno pogojenostjo tega razreda in starostjo ob prehodu na študij.

V vzorcu športnikov, ki so sodelovali v raziskavi in imajo izkušnje s študijem v Sloveniji, jih je bilo največ iz športnih panog, v katerih so aktivni sodelujoči v raziskavi: atletike (16,5 %), košarke (10,8 %), odbojke (9,9 %). Največ se jih je ali pa se še izobražujejo na Univerzi v Ljubljani, Fakulteti za šport (15,6 %) in Ekonomski fakulteti (8 %) in na Univerzi v Mariboru. Med pogosteje izbranimi študijskimi programi so poleg športa in ekonomije še strojništvo, zdravstvo in programi filozofskih fakultet. Malo manj kot 5 % jih obiskuje višje strokovne šole.

Športniki študenti menijo, da je **pridobitev izobrazbe med športno tekmovalno kariero zelo pomembna**. Skupno je oceni, da je pridobitev izobrazbe med tekmovalno športno kariero pomembna in zelo pomembna, izbralo 96 % športnikov študentov, ki so bili vključeni v raziskavo (aritmetična sredina, v nadaljevanju AS, znaša 4,6 na petstopenjski lestvici). Športniki si **želijo biti uspešni tako pri športu kot pri študiju** (AS 4,4 kaže na visoko motiviranost na obeh področjih).

Odločitev za študij in izbira študija sta odvisna od poklicnega interesa športnika, možnosti prilagajanja študija športnim aktivnostim in bližine kraja študija kraju treninga. Med osebami, ki vplivajo na izbiro študija, so poleg lastne odločitve najpomembnejši drugi športniki in trener, sploh pa ne vpliva športni menedžer. Športniki nimajo dovolj informacij o možnih prilagoditvah študija pred vpisom; večino ali vse potrebne informacije je pred vpisom imela le dobra petina študentov, petina jih teh informacij sploh ni imela (AS 2,6). Športniki pred vpisom iščejo informacije o možnih prilagoditvah večinoma na izobraževalnih institucijah, kamor se nameravajo vpisati, vendar pa je to glavni vir informacij le polovici študentov, druga polovica išče informacije pri drugih športnikih ali prijateljih, le redki informacije pridobivajo na Olimpijskem komiteju, panožnih zvezah ali na zavodu za zaposlovanje. Iskanje informacij na srednjih šolah je redko (14 %).

Uspešnost usklajevanja športa in študija je nad sredino lestvice (AS 3,6), neuspešnih in manj uspešnih pri usklajevanju je skoraj desetina, zelo uspešnih pa dobra četrtina. Načrti športnikov pri usklajevanju dvojne kariere kažejo, da le četrtina načrtuje enakomerno usklajevanja športa in študija, kar dve tretjini izražata pripravljenost začasno ali povsem prekiniti izobraževanje do konca športne kariere, 40 % pa jih je zaradi študija pripravljenih zaključiti ali prekiniti tekmovalno športno kariero (tabela 3, možno je bilo izbrati več odgovorov).

Tabela 3: Načrti pri usklajevanju dvojne kariere

Količina informacij	Frekvenca	Odstotek
Zaradi študija nameravam zaključiti tekmovalno športno kariero.	61	28,8
Zaradi študija nameravam začasno prekiniti športno kariero.	26	12,3
Zaradi študija nameravam zmanjšati obseg treningov in tekmovanj.	56	26,4
Zaradi študija ne bom spreminjal/a obsega športnih treningov in tekmovanj.	54	25,5
Zaradi tekmovalne športne kariere sem pripravljen/a začasno prekiniti izobraževanje in ga nadaljevati po koncu kariere.	84	39,6
Zaradi tekmovalne športne kariere sem pripravljen/a povsem prekiniti izobraževanje in o njem razmišljati po koncu kariere.	68	32,1
Drugo: deloma oz. občasno sem zmanjšala obseg treningov in tekmovanj	4	1,9

Enakomerno usklajevanje dvojne kariere je redko, le dobra desetina športnikov uspe enakomerno razporediti študij in šport (11 %), večinoma dajo prednost športu, če sta študijska in športna dejavnost v konfliktu (40 %), študiju daje prednost (28 %), ostali niso odgovorili.

Prilagoditve pri študiju, ki so jih na osnovi informacij pričakovali športniki, so se večinoma uresničile polovici, 3 % v celoti, 4 % pa sploh ne, ostalim pa se večinoma oz. delno niso. Aritmetična sredina ocene uresnitve informacij o prilagajanju študija športnim dejavnostim je na sredini lestvice (AS 3,3), kar pomeni, da informacije delno držijo. Petina športnikov je med študijem zamenjala izobraževalni zavod.

Status športnika na izobraževalnem zavodu je najpogosteje urejen s pravilnikom, ki natančno ureja vse podrobnosti in pravila prilagajanja (44 %), četrtnina športnikov navaja, da status športnika ni urejen s predpisi (odloča vodstvo, komisija, dogovarjanj z vsakim predavateljem posebej) ali pa prilagoditve niso možne (24 %). Tudi upoštevanje predpisov o prilagajanju ni v celoti zagotovljeno; manj kot polovica študentov poroča, da se upoštevajo določila o prilagoditvah skladno s pravili (36 %) ali v večji meri (9 %), ostali navajajo, da se ne upoštevajo vsa pravila oz. jih ne upoštevajo vsi pedagogi ali pa prilagoditve niso možne.

Tabela 4: Težave z uveljavljanjem pravic iz statusa športnika

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
ni bilo težav s prilagajanjem oz. uveljavljanjem pravic	59	27,8
pravic za prilagajanje študija niso upoštevali vsi izvajalci predmetov	65	30,7
kljub statusu sem moral/a doplačati individualizirano izvedbo delov pedagoškega procesa	37	17,5
status športnika ni bil urejen	20	9,4
drugo	3	1,4
ni odgovora	28	13,2
skupaj	212	100

Le dobra četrtnina študentov (28 %) ni imela težav z uveljavljanjem pravic do prilagoditev, skoraj tretjina navaja, da pravic ne upoštevajo vsi pedagogi (31 %), velik delež športnikov je moral kljub statusu doplačati individualno izvedbo delov študijskega procesa (17 %).

Tabela 5: Koriščenje prilagoditev pri študiju

Prilagoditve	Frekvenca	Odstotek
možnost znižanja potrebnih točk za vpis	41	19,3
brezplačni vpis v izredni študij	2	0,9
vpis v višji letnik z nižjim številom kreditov, kot je predvideno za napredovanje s študijskim programom	59	27,8
individualni študij	6	2,8
organizirana dodatna študijska pomoč	11	5,2
pomoč visokošolskih učiteljev – priprava dodatnih gradiv za študij	9	4,2
manjši obseg obvezne prisotnosti na predavanjih	92	43,4
manjši obseg obvezne prisotnosti pri vajah	85	40,1
manjši obseg obvezne prisotnosti pri drugih obveznih vsebinah študija (npr. terenske vaje, tabori ...)	33	15,6
podaljšan čas študija (1 letnik 2 leti)	24	11,3
individualni dogovor za termin izpita, izpiti izven rednih rokov	56	26,4
izpit na daljavo	3	1,4
prilagoditev urnika	36	17,0
druge naloge namesto sodelovanja na vajah	9	4,2

študij na daljavo	1	0,5
nisem koristil/a možnosti prilagajanja študija	23	10,8

Športniki najpogosteje koristijo možnost manjšega obsega obvezne prisotnosti na predavanjih in na vajah (dve petini), vpis v višji letnik z nižjim številom kreditov kot je predvideno za napredovanje s študijskim programom in individualni dogovor za termin izpita izven rednih izpitnih rokov. Najredkejše izbrane prilagoditve so: študij na daljavo, brezplačen izredni študij in izpit na daljavo. Med odgovori drugo so navedli: menjava skupine, oddajanje seminarskih nalog in predstavitev, samo odsotnosti za priprave.

Petina športnikov je o prilagoditvah zapisala pozitivno mnenje (pohvala, pozitivno, zadovoljstvo, ne potrebno spreminjati, se izboljšuje, 41; 19 %), dobra desetina predlaga izboljšave, skoraj desetina pa izraža kritike, poroča o težavah z upoštevanjem pravil in z usklajevanjem dvojne kariere.

Na vprašanje, kaj predlagajo in katerih prilagoditev si želijo, so podali številne pripombe in predloge ali kritike (37; 17 %). Izrazili so mnenje, da obstaja še veliko možnosti za izboljšave, da so pravila prestroga in potrebna sprememb, številni poudarjajo težave z nedoslednim upoštevanjem pravil in statusa, nekateri športniki pa so izpostavili težavnost usklajevanja dvojne kariere. Športniki študenti predlagajo spremembe in dopolnitve pravil in kriterijev (natančnejša pravila, več ugodnosti, brezplačni vpis v izredni študij), prilagoditve izpitov (več izrednih rokov, izpit na daljavo), prilagoditve urnikov in znižanje obsega obvezne prisotnosti, spremembe postopka vpisa in pogojev za napredovanje, dodatno pomoč pri študiju (tutorji, individualna pomoč predavateljev), upoštevanje prilagoditev in pravic športnikov pri vseh izvajalcih ter izboljšanje poznavanje pravil.

Možnosti **študija na daljavo** so športnikom na razpolago le v majhnem obsegu. Le četrtnina je imela na razpolago možnost uporabe e-učilnice in e-gradiva, petina video gradiva in desetina možnost spremljanja pedagoškega procesa preko video predavanj.

Manj kot desetina športnikov je zapisala, da so bili med študijem deležni **pomoči visokošolskih učiteljev** ali višješolskih predavateljev, tutorjev ali starejših študentov. Pri usklajevanju športa in študija so najpogosteje sodelovali s trenerjem ali s posameznimi učitelji/profesorji (16 %), s koordinatorjem za študente s statusom športnika ali s svetovalcem po 2 %.

Največji **izziv pri usklajevanju dvojne kariere** predstavlja športnikom pomanjkanje časa in zahtevnost usklajevanja študija in športa, usklajevanje urnika pedagoškega procesa in treningov ter rokov izpolnjevanja obveznosti. Zagotavljanje obsega predpisane prisotnosti pri pedagoškem procesu in s tem izpolnjevanje pogojev za pristop k izpitu jim otežuje prekrivanje terminov treningov in predavanj oz. vaj. Odsotnosti od pedagoškega procesa vplivajo na slabše razumevanje snovi in težave pri pripravi na izpite, še posebej, če so vpisani na zahtevnejši študijski program. Med izzivi športniki navajajo tudi slab odnos nekaterih pedagoških delavcev do športnikov študentov in težave pri iskanju ustreznega gradiva in zapiskov s predavanj. Težave pri usklajevanju dvojne kariere pa so povezane tudi s športom; oddaljenost objektov za trening od lokacije študija, dolga potovanja, pomanjkanje energije in študijske motivacije. Športniki se zavedajo vpliva študijskih obveznosti na športno dejavnost in uspešnost; poročajo o omejenem času za treninge, izpuščanju tekem, priprav, pomanjkanju časa za nujni počitek in redno prehrano. Fizična obremenitev pri študiju otežuje treninge. Nekateri športniki navajajo tudi finančne težave. Le polovica športnikov je imela štipendijo

(petina od OKS, kluba ali panožne zveze, 6 % od izobraževalne ustanove, petina iz drugih virov).

S študijskim programom so večinoma zadovoljni. Več kot polovica bi študij, ki ga obiskujejo, priporočili drugim športnikom oz. bi se ponovno vpisali na isti program (desetina se ne bi), pričakovanja so se uresničila dvema petinama športnikov študentov. Kot vredno pohvale pri študiju so izpostavili dobro vzdušje, dobre odnose, razumevajoče profesorje, možnosti prilagoditev, pridobljeno znanje, zanimive vsebine in praktično delo, pa tudi obliko in izvedbo študija in možnost odklopa od športa. Negativno ocenjujejo natrpan urnik, neupoštevanje prilagoditev in odnos posameznikov.

Le redki športniki v svoji športni karieri **zaslužijo dovolj**, da se jim po končani športni karieri ne bo potrebno zaposliti zaradi finančnih vzrokov.

Pri načrtovanju študijskih programov in prilagoditev je pomembna tudi informacija, da le desetina športnikov načrtuje po končani tekmovalni karieri vključitev v trenersko delo oz. v organizacijsko ali menedžersko delo v športu.

2.1.2 ŠPORTNIKI, KI SO ŠTUDIRALI V TUJINI

Vsi športniki, ki so študirali v tujini, menijo, da je **pridobitev izobrazbe** med športno tekmovalno kariero zelo pomembna oziroma pomembna (AS 4,85).

Pred izbiro študija so imeli v primerjavi s športniki, ki so študirali v Sloveniji, več informacij o možnih prilagoditvah (61 %), informacije so se jim tudi uresničile. Dvojno kariero so uspešno oz. zelo uspešno usklajevali (69 %). Načrti večine športnikov pri usklajevanju kariere so večinoma bolj osredotočeni na šport kot študij (pripravljeni začasno prekiniti izobraževanje in ga nadaljevati po koncu kariere).

Študij so izbrali sami, v pomoč so jim bili trenerji in družina. Pri odločitvi za študij v tujini so bile najpomembnejše možnosti prilagajanja študija športnim aktivnostim in poklicni interes oz. veselje do smeri študija. Informacije o prilagajanju izobraževanja so pridobili na izobraževalni instituciji, na katero so se nameravali vpisati, od športnikov, prijateljev in trenerjev na univerzi.

Status športnika je bil v polovici primerov urejen s pravilnikom, ki je določal vse podrobnosti prilagajanja, kar pri tretjini je bil status športnika upoštevan v večji meri, kot je zapisano v pravilniku. Večina ni imela težav pri uveljavljanju pravic.

Med **prilagoditvami** športniki, ki so študirali v tujini, najpogosteje koristijo možnost manjšega obsega prisotnosti na obveznih predavanjih in vajah, individualni dogovor za termin izpita, prilagoditev urnika in za razliko od tistih, ki so študirali v Sloveniji, tudi organizirano dodatno študijska pomoč.

Mnenje o pravilih za prilagajanje študija športnikom je pozitivno (odlično, dobro organizirano, na voljo tutorji, dodatne ure tutorstva s profesorjem), predlagajo še možnost individualnega posvetovanja s profesorji in individualno tutorstvo za vsak predmet.

Študij na daljavo sta v različnih oblikah uporabljali dve tretjini športnikov, najpogostejši obliki sta bili e-gradivo in video posnetki. 15 % jih je v celoti opravljalo študij na daljavo.

Za večino športnikov popolnoma velja, da želijo biti **uspešni na obeh področjih**; pri športu in pri študiju. Največ športnikov se odloči za šport, če sta akademska in športna kariera v konfliktu (pretežno ali vedno 46 %). Le redki (15 %) enakomerno usklajujejo šport in študij.

Športniki pri usklajevanju dvojne kariere najpogosteje **sodelujejo** s pedagogi, na drugem mestu so trenerji in drugi študenti. Oblike pomoči, ki so jih bili deležni med študijem, so individualno posvetovanje s profesorji, individualno tutorstvo, pomoč pri predmetih, kjer je potreba.

Največji izzivi, s katerimi so se soočali pri usklajevanju vloge športnika in študenta, so bili povezani s pomanjkanjem časa za športne in študijske obveznosti, oddaljenost, finance, utrujenost, trenerji z negativnim odnosom do študija, stres.

Zadovoljstvo s študijem je visoko (84 % zadovoljni in popolnoma zadovoljnih). Dve tretjini športnikov, ki so študirali v tujini, bi študij, ki ga obiskujejo, zagotovo priporočili drugim športnikom; še enkrat bi se vpisali na isti študijski program. Dve tretjini študentov poročata, da so se njihova pričakovanja pri študiju uresničila.

Pohvalno pri študiju je vzdušje, odnos predavateljev in univerze ter možnost usklajevanja dvojne kariere. Med **negativnim pri študiju je bila izpostavljena** količina obveznosti: preveč natrpan urnik oz. veliko dela v kratkem času in odnos trenerja na univerzi.

2.1.3 ŠPORTNIKI, KI NAČRTUJEJO ŠTUDIJ

Športnikom, ki še nimajo izkušenj s študijem (n=171), je pomembno oz. zelo pomembno, da si **zagotovijo izobrazbo** med športno kariero (92 %, AS 4,5).

Informacije o možnih prilagoditvah študija po obsegu niso ustrezne; več kot polovica nima dovolj informacij in le desetina ima vse potrebne informacije (AS 3,1). **Vir informacij** so najpogosteje izobraževalne inštitucije, kjer se športniki trenutno izobražujejo in športniki ter športni delavci.

Načrti usklajevanja dvojne kariere so raznoliki; tretjina športnikov predvideva, da zaradi študija ne bodo spreminjali obsega športnih treningov in tekmovanj; več kot tretjina pričakuje, da bo študij vplival na njihovo športno dejavnost v smislu zaključka, prekinitve ali znižanja intenzivnosti športne aktivnosti, tretjina bo dala prednost športnim aktivnostim.

Izbor študija je poleg lastne odločitve pod vplivom družine in trenerja. Med dejavniki, ki pomembno vplivajo na izbiro študija, so najvplivnejši možnosti prilagajanja študija športnim aktivnostim, poklicni interes, dobri pogoji za ukvarjanje s športom v okviru izobraževalne institucije in možnosti za treninge v kraju, kjer se izvaja študij (AS nad 4).

Podpora na prehodu iz nižje na višjo stopnjo izobraževanja dobijo športniki pri starših (23 %) in učiteljih (11 %).

2.1.4 ŠPORTNIKI, KI SE NE NAMERAVAJO VPISATI NA ŠTUDIJ

Glavni **razlog, da se športniki niso/ne bodo odločili** za nadaljevanje izobraževanja, so šport, pomanjkanj časa, odločitev za profesionalno kariero oz. športno pot.

Na pozitivno odločitev za študij bi najbolj vplivala ponudba posebnih programov, prilagojenih športnikom (67 %), možnost celotnega študija na daljavo (33 %) in poseben študijski program za delo v športu (22 %).

O izobraževanju po zaključeni karieri razmišlja tretjina tistih, ki se med športno kariero ne odloča za študij.

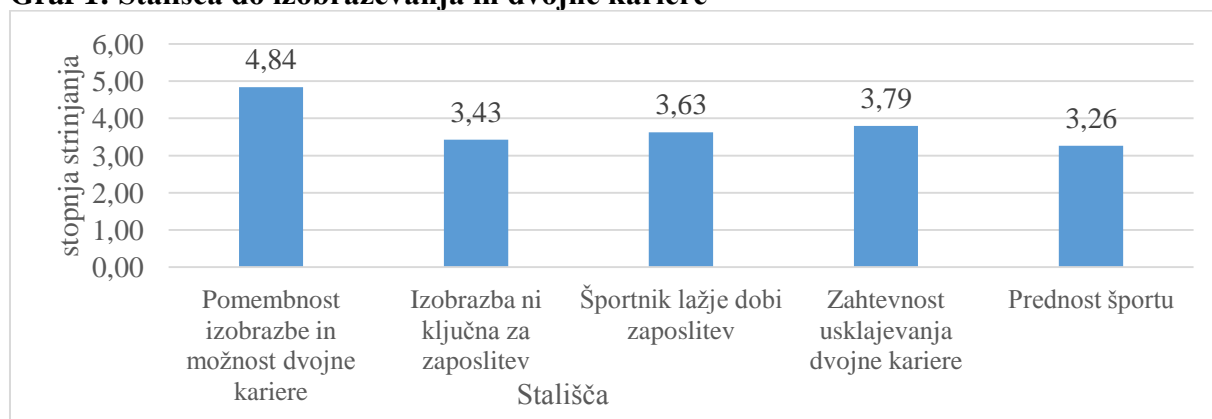
2.1.5 STALIŠČA DO DVOJNE KARIERE IN MOTIVI ZA DVOJNO KARIERO

Stališče športnikov do izobraževanja med tekmovalno športno kariero je pozitivno. Merili smo ga na šeststopenjski lestvici. Športniki menijo, da je izobrazba zelo pomembna (zelo močno strinjanje 51 %, AS 5,2); da si je v času športne kariere potrebno pridobiti izobrazbo (AS 4,9), da izobrazba pomembno vpliva na zaposlitvene možnosti (AS 4,7) in da sočasnost študijske in športne kariere pomembno vpliva na osebno ravnovesje (AS 4,5).

S trditvami o preferiranju športa se športniki ne strinjajo (stopnja izobrazbe ni pomembna pri zaposlovanju (AS 2,8), talentiran športnik se mora osredotočiti le na šport (AS 2,9), med aktivno športno kariero se je nujno osredotočiti le na šport (AS 3,2), vrhunski šport in študij ne gresta skupaj (AS 3,3).

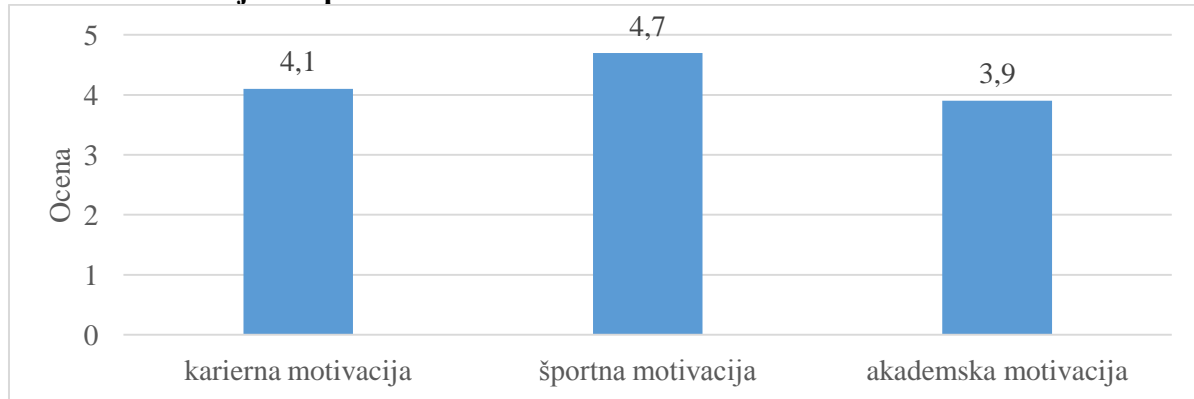
Ocene faktorjev stališč do dvojne kariere kažejo, da se športniki zavedajo pomena izobrazbe in verjamejo, da je usklajevanje dvojne kariere možno (graf 1).

Graf 1: Stališča do izobraževanja in dvojne kariere

Povprečne vrednosti ocen faktorjev stališč do izobraževanja kažejo močno strinjanje s pomenom dvojne kariere (AS 4,8). S stališči, da je potrebno dati prednost športu in da izobrazba ni ključna za zaposlitev, se vprašani ne strinjajo. Blizu sredine lestvice sta oceni faktorjev zahtevnost usklajevanja dvojne kariere in športnik lažje dobi zaposlitev.

Graf 2: Motivacija za športno in akademsko kariero

Športniki so motivirani za dvojno kariero; povprečna ocena motivacije za šport na šest stopenjski lestvici je 4,7; za poklicno kariero 4,1, za študij pa 3,9 (graf 2).

2.2 STARŠI

Vsi starši, ki so odgovorili na vprašanje, so mnenja, da je **pomembno, da si športnik pridobi izobrazbo** v času, ko se ukvarja z vrhunskim športom (zelo pomembno 81 %, AS 4,8).

Starši menijo, da so **prilagoditve izobraževanja potrebne** (81 %), in poročajo, da so njihovi otroci koristili prilagoditve pri izobraževanju (86 %). Dve tretjini staršev meni, da so njihovi otroci **pri usklajevanju** dvojne kariere uspešni.

Podpora staršev športni dejavnosti zajema psihično podporo (odobravanje, pohvale ob športnih uspehih, zanimanje za otrokovo športno dejavnost in tolažba ob neuspehih, težavah, poškodbah), pomoč s prevozi in finančnimi sredstvi ter spremljanje tekmovanj in poročanja medijev. Le redki se vključujejo v trenerstvo.

Podpora staršev pri izobraževanju zajema pomoč pri časovnem usklajevanju, opravih v zvezi s šolo (izposoja knjig, zapiskov, fotokopiranje, priprava literature, gradiv za učenje), komunikacijo s šolo, poučevanje in preverjanje znanja, vzpodbudo in pohvalo, moralno podporo, svetovanje pri učenju in nalogah.

Le tretjina staršev meni, da so **možnosti prilagoditev** na izobraževalni instituciji dobre ali zelo dobre (AS 3,5). **Težave**, ki jih zaznavajo starši **pri usklajevanju vloge športnika in učenca/dijaka/študenta**, so povezane s časom (pomanjkanje časa in zahteva po usklajevanju in organizaciji, redno pridobivanje ocen, nadomeščanje odsotnosti), obsegom dela za šolo, neustreznim odnosom profesorjev, šole in sošolcev, zahtevami po sodelovanju v športnih aktivnostih in strahom pred poškodbami, prekrivanjem športnih in študijskih obveznosti, utrujenostjo in odpovedovanjem pristočnim aktivnostim.

Izzivi pri podpori otrokove dvojne kariere so povezani z dilemo med spodbujanjem k šolskemu delu in spodbujanjem počitka, svetovanjem pri izbiri šole, finančnimi in časovnimi težavami.

Starši so **pri usklajevanju športa in šolanja pohvalili** pripravljenost pedagogov na individualne dogovore, dodatno delo s športnikom, status športnika, fleksibilnost, prilagajanje

glede opravljanja študijskih obveznosti, usklajevanje terminov, razumevanje odsotnosti, napovedano ocenjevanje znanja, prilagajanje pouka športne vzgoje, usklajevanje s klubom in trenerjem, porast obveščenosti in premike na bolje.

Predlogi staršev za izboljšanje na področju usklajevanja športa in študija zajemajo možnosti lokalnih podpornih zavodov za športnike, ki se šolajo (podpora, usklajevanje, načrtovanje, treningi, fizioterapija), vzpostavitev šolskega sistema, ki bi omogočil športnikom redno treniranje in prilagajanje študijskih obveznosti posamezniku, spodbujanje ustreznega odnosa, fleksibilnost, razumevanje pri pedagogih in obveščanje o statusu športnika, enotnost pravil in njihovo upoštevanje, več pouka/študija na daljavo, mentorstvo športnikom, podporo vrhunskim športnikom, informiranje športnikov o možnih prilagoditvah.

2.3 IZOBRAŽEVALNI ZAVODI NA TERCIARNI STOPNJI

2.3.1 VISOKO- IN VIŠJEŠOLSKI ZAVODI

Povabilo k sodelovanju v raziskavi smo poslali 85 visokošolskim zavodom in 46 višjim strokovnim šolam. Vprašalnik je izpolnilo 48 zavodov.

Višje in visokošolski zavodi so mnenja, da imajo športniki pri njih **dobre možnosti za usklajevanje dvojne kariere** (88 % se jih strinja oz. popolnoma strinja, AS 4,2), enako pa velja tudi za trenerje (77 %, AS 4,1). Zavodi menijo, da imajo študenti športniki in trenerji na njihovem izobraževalnem zavodu **dobre možnosti za uveljavljanje prilagoditev študija** (84 %, AS 4,2).

Največje trenutno število športnikov na enem izmed zavodov je 10, število trenerjev je nižje (na dveh zavodih študira po 1 trener). V povprečju sta na zavodih, ki so sodelovali v raziskavi, trenutno dva športnika. Aritmetična sredina števila diplomantov športnikov v zadnjih 5 letih je 3,3 (v desetih pa 4). S študijem je v povprečju prenehal manj kot 1 športnik (AS 0,8), s športno kariero pa manj kot 2 športnika študenta (AS 1,6).

Zavodi se zavedajo, da študenti športniki lahko **pripomorejo k promociji zavoda** (91 %). 5 zavodov (10 %) namenoma privablja športnike, ki so odlična promocija za izobraževalni zavod. Na vprašanje, kaj zavod pridobi z vključevanjem športnikov, polovica zavodov odgovarja, da so odlična promocija za zavod, skoraj polovica (46 %) jih meni, da so vzor drugim študentom, ena petina pa navaja, da športniki pomenijo večjo obremenitev za predavatelje in strokovne delavce. Dva zavoda menita, da ni posebnih koristi, 15 % pa jih športnike obravnava enako kot ostale študente.

Pravice športnikov do prilagoditev so opredeljene v statutu zavoda (31 %), v Pravilniku o statusu športnikov (29 %) in v Pravilniku o študentih s posebnimi potrebami (25 %). Na več kot petini zavodov (22 %) ni pravilnika, o prilagoditvah odloča dekan/ravnatelj ali študijska komisija. V 13 % pa se mora športnik sam dogovarjati z izvajalci predmetov. Desetina zavodov navaja, da status športnika ni urejen (na enem prilagoditve niso možne, na 4 ni potrebe). Skoraj četrtina zavodov izdelava za športnike osebni izobraževalni načrt in jim nudi »študij po meri«. Pravice trenerjev so le v 6 % urejene s pravilnikom.

Upoštevanje pravil o prilagajanju študija športnikom skladno z določili je po oceni zavodov na dobri polovici zavodov (56 %), petina poroča, da se upoštevajo v večjem obsegu, kot je

predpisano (21 %), skoraj petina (18 %) priznava, da niso upoštevana vsa določila pravilnika oz. da je to odvisno od uspešnosti in obremenjenosti študenta.

Kriteriji statusa so na tretjini zavodov vezani na kriterije kategorizacije športnikov, ki jo objavlja Olimpijski komite Slovenije (od tega 2 zavoda omogočata prilagoditve samo vrhunskim športnikom, 9 (23 %) pa vrhunskim športnikom in trenerjem teh športnikov. Tretjina zavodov omogoča prilagoditve vsem registriranim ali aktivnim športnikom in trenerjem.

Informacije o statusu športnika so študentom najpogosteje dosegljive v referatu (65 %), na spletni strani (56 %), informativnih dnevih (48 %). Redki možnosti prilagajanja oglašujejo (17 %) oz. sodelujejo s športno sfero (10 %) in srednjimi šolami s športnimi oddelki (8 %).

Načini prilagajanja, ki jih športniki najpogosteje koristijo so: dogovori za izpite izven rednih rokov (54 %), manjši obseg obvezne prisotnosti na predavanjih in vajah (48 %), e-učilnica (38 %) in e-gradivo (35 %). Zelo redko zavodi omogočajo uporabo video gradiva, video predavanja in tutorja. Dodatne možnosti prilagajanja vidijo zavodi v individualnem študiju, individualnem študijskem načrtu, fleksibilnih rokih oddaje nalog, govornih urah s predavatelji in v omogočanju ogleda posnetkov predavanj, v prilagoditvi urnikov, izpitov v počitnicah, tutorstvu, v vsebinah, ki so blizu športnim interesom. Na tretjini zavodov imajo trenerji enake pravice do prilagajanja kot športniki.

Pri usklajevanju dvojne karier so športniki po oceni zavodov uspešni (AS 4,3), pogosto pa študirajo dlje (27 %) ali pa prekinajo študij in ga nadaljujejo po koncu kariere (25 %). Tretjini športnikov zaradi študija po oceni zavodov ni potrebno spreminjati športnih aktivnosti. Na četrtni zavodov spremljajo študijsko uspešnost študentov.

Namerno privabljanje športnikov je prisotno le na 10 % zavodov.

Individualni študijski načrt izdelajo na četrtni zavodov, na petini pa le za tiste, ki so odsotni daljše časovno obdobje. Na tretjini zavodov imajo urejeno posebno tutorstvo za športnike oz. tutorstvo po športnih panogah.

Izguba statusa športnika je najpogosteje povezana z zaključkom športne kariere ali s spremembo kategorizacije.

Študij na daljavo je omogočen pri vseh ali večini predmetov pri tretjini zavodov.

2.3.2 VISOKOŠOLSKI UČITELJI, SODELAVCI IN VIŠJEŠOLSKI PREDAVATELJI

Visokošolski učitelji in sodelavci ter višješolski predavatelji imajo pozitivno **stališče do prilagojenega študija športnikov** (menijo, da potrebujejo prilagoditve in da je prav, da se vrhunskim športnikom omogočijo prilagoditve pri študiju). Priprava individualnega načrta izobraževanja za športnike se jim zdi smiselna.

Število športnikov, ki so jih poučevali v zadnjih petih letih, se giblje od 0 do 20, najpogosteje so imeli dva, v povprečju pa 3,5 študentov.

Izkušnje pedagogov v terciarnem izobraževanju so bolj pozitivne kot negativne; dve tretjini zanikata, da bi imeli slabe izkušnje s spoštovanjem rokov in obveznosti s strani športnikov,

polovica se jih strinja, da so športniki večinoma uspešni pri študiju, dve petini poročata, da športniki statusa ne izkoriščajo. Nekaj pa jih ima tudi slabe izkušnje: petina pedagogov navaja, da se ne strinja s trditvijo, da športniki statusa ne izkoriščajo. Športniki so pri študiju uspešni oz. zelo uspešni po mnenju skoraj polovice pedagogov (AS 3,7). Pozitivno je tudi mnenje o motivaciji športnikov študentov: skoraj četrtina jih meni, da so športniki bolj motivirani za študij kot večina študentov, ki se ne ukvarja s športom, četrtina poroča o enakomerni motivaciji za šport in študij.

Športniki študenti po mnenju pedagoških delavcev **pripomorejo k promociji** zavoda in so lahko vzor drugim študentom. Petina navaja, da športniki pomenijo tudi več obveznosti za predavatelja.

Visokošolski učitelji in sodelavci ter višješolski predavatelji menijo, da je **naloga izobraževalnega zavoda ponuditi ugodnosti** pri študiju svojim študentom športnikom in da je omogočanje študija po individualnem načrtu konkurenčna prednost zavoda. Ocenjujejo, da imajo športniki in trenerji na njihovem zavodu **dobre možnosti usklajevanja dvojne kariere**, hkrati pa se strinjajo tudi s trditvijo, da je študij po individualnem načrtu za študente športnike odvisen od pripravljenosti posameznega profesorja za sodelovanje.

Poznavanje vsebine pravilnika o statusu športnika je slabo; polovica poroča, da je ne pozna ali jo pozna slabo (AS 2,4).

Omogočanje prilagoditev je skladno s pravilnikom pri polovici visokošolskih učiteljev in sodelavcev ter višješolskih predavateljev, četrtina pa meni, da upošteva pravila v večji meri, kot predvideva pravilnik.

Prilagoditve, ki jih športniki najpogosteje koristijo pri posameznih izvajalcih so manjši obseg obvezne prisotnosti na predavanjih, e-učilnica in e-gradivo. Dodatne možnosti prilagoditev vidijo v tutorstvu in dodatni pomoči ter svetovanju, individualni obravnavi, izrednih izpitnih rokih, podalšanju časa študija, večjem obsegu e-študija (e-gradiva, e-forum, e-učilnici, videokonferenca) in prilagajanju študentovim možnostim.

2.4 ŠPORTNO OKOLJE

2.4.1 TRENERJI

Trenerji menijo, da je zelo pomembno, da si športnik med tekmovalno športno kariero pridobi izobrazbo (AS 4,7). Ocena možnosti za uspešno dokončanje študija med tekmovalno športno kariero je srednja (AS 3,4). Polovica trenerjev meni, da športniki v njihovi športni panogi uspešno usklajujejo dvojno kariero (AS 3,9). Pomoč trenerjev pri usklajevanju študija je srednja (AS 3,2).

Pomembnost trenerjeve vloge pri svetovanju športnikom za **izbiro študija** prepozna slaba polovica trenerjev (AS 3,4). Med dejavniki, ki so pomembni pri izbiri študija izpostavljajo poleg poklicnega interesa še možnosti prilagajanja študija športu. Športniki pred izbiro študija po oceni trenerjev nimajo dovolj informacij o možnostih prilagajanja študija športnim aktivnostim (AS 2,9), le četrtina ima večino ali vse informacije.

Sodelovanje z izobraževalnimi institucijami je dobro le pri dveh petinah trenerjev, pa še to bolj na srednješolskem nivoju kot na terciarni ravni.

Možnosti prilagajanja študija športnim obveznostim pri nas so po mnenju petine trenerjev slabe, redki izražajo pozitivno mnenje (15 %), poudarjajo, da je pomembno, da se prilagoditve omogočijo, predlagajo ureditev področja in povečanja poznavanja možnosti prilagajanja pri športnikih.

Razloge za ne vključevanje športnikov v študij vidijo v pomanjkanju športnikom prilagojenih študijskih programov in programov, povezanih s poklicno kariero na področju športa, pomanjkanju posluha na izobraževalnih institucijah, pomanjkanju časa in energije za dvojno kariero.

Trenerji načelno zelo **podpirajo izobraževanje**, če pa bi njihov športnik želel na izpit med pripravami, bi ga pri tem spodbujala in brezpogojno podpirala le polovica trenerjev, ostali bi poskusili spodbuditi usklajevanje. V primeru izpita, obveznih vaj ali tabora med tekmovalno sezono, bi se podpora študiju zmanjšala na petino; trenerji bi pričakovali predstavitev študijskih obveznosti in želeli, da športnik postavi v ospredje športno aktivnost, več kot desetina bi izrazito nasprotovala.

Tudi klubi in selekcije podpirajo športnike pri usklajevanju dvojne kariere (dobro sodelovanje s športniki, vključevanje v komunikacijo z učitelji, finančna podpora), nekateri pa poročajo, da podpora ni ustrezna.

Trenerji pomagajo športnikom pri dvojni karieri s pogovorom in poudarjanjem pomena študija, svetovanjem glede usklajevanja, prilagajajo treninge, pomagajo pri učenju, organizaciji.

O pravicah do **prilagoditev študija za trenerje** imajo nekateri pozitivno, drugi negativno mnenje oz. pozitivne in negativne izkušnje. Za ureditev prilagoditev pri študiju predlagajo zakonsko ureditev prilagajanja za vso Slovenijo, promocija dvojnih karier s strani športne sfere, izboljšanje odnosa pedagoškega osebja do športnikov, pomoč športnikom in tutorstvo, dialog z izobraževalnimi ustanovami, individualni načrt študija in prilagajanja, znižanje obvezne prisotnosti na predavanjih in vajah, prilagojene izpitne roke in druge obveznosti, študij na daljavo, spremembo kriterijev in pravil za trajanje statusa, zgledovanje po drugih državah.

2.4.2 PANOŽNE ZVEZE

Delež vrhunskih športnikov v panogi, ki študirajo na višjih in visokošolskih zavodih v Sloveniji in v tujini, je odvisen od športa in je med 10 % in 100 % (AS 52 %).

Panožne zveze načelno **podpirajo dvojne kariere** športnikov (AS 4,0), trenerji spodbujajo in omogočajo prilagajanje treningov študijskim obveznostim (AS 3,8). Le petina zvez sodeluje z izobraževalnimi zavodi.

Panožne športne zveze **nimajo vidne vloge** pri usklajevanju dvojne kariere; vključujejo se le s spodbujanjem pridobitve štipendije v okviru OKS, izdajajo mnenj v postopkih pridobivanja športnih štipendij in potrdil o športnih dosežkih za namene prilagajanja/urejanja študijskih obveznosti. Niso aktivne pri iskanju sponzorjev za športne štipendije, informiranju o

možnostih študija v tujini, pomoči pri vključevanju v študij v tujini ali dogovarjanju z izobraževalni institucijami.

Večina panožnih zvez **se ne ukvarja z informiranjem** športnikov o možnostih študija. Med dejavniki, ki potencialno otežujejo usklajevanje dvojne kariere, se najpogosteje pojavljajo tekmovanja in z njimi povezane odsotnosti.

Vezava pogojev za pridobitev statusa športnika na osnovi kategorizacije, ki jo objavlja Olimpijski komite Slovenije, je za nekatere zveze ustrezna, za druge pa ne (prestrogo, ne-olimpijske panoge). Zveze izpostavljajo neenotnost statusa in neupoštevanje le tega na vseh zavodih. Predlagajo individualni pristop, študij na daljavo, več pomoči zveze pri prehodu iz sekundarnega v terciarno izobraževanja in več sodelovanja med klubom in zvezo ter izobraževalnimi zavodi.

2.5 DOSTOPNOST INFORMACIJ O MOŽNIH PRILAGODITVAH

Dostopnost informacij o možnih prilagoditvah študija športnikom smo iskali na spletnih straneh posameznih visokošolskih zavodov. Uporabili smo opazovalno shemo in pregledali 78 fakultet in visokih šol v Sloveniji.

Tabela 6: Informacije za športnike na spletnih straneh visokošolskih zavodov

Vir informacij	Univerza v Ljubljani n = 20		Univerza v Mariboru n = 12		Univerza na Primorskem n = 6		Univerza v Novi Gorici n = 6		Samostojni visokošolski zavodi n = 34		Skupaj n = 78	
	f	f %	f	f %	f	f %	f	f %	f	f %	f	f %
Informacije o statusu športnika	10	50,0	6	50,0	2	33,3	5	83,3	16	47,1	39	50,0
Pravilnik o statusu športnika	8	40,0	4	33,3	2	33,3	3	50,0	9	26,5	26	33,3
Pravilnik o posebnem statusu študentov	9	45,0	9	75,0	4	66,7	3	50,0	13	38,2	38	48,7
Obrazec vloge za priznavanje statusa	6	30,0	7	58,3	1	16,7	0	0,0	9	26,5	23	29,5
Člen v pravilniku o dodiplomskem/ podiplomskem študiju	7	35,0	4	33,3	2	33,3	0	0,0	7	20,6	20	25,6
Člen v statutu zavoda	9	45,0	11	91,7	2	33,3	0	0,0	17	50,0	39	50,0
Informacija na spletni strani o možnostih prilagajanja	11	55,0	3	25,0	2	33,3	5	83,3	3	8,8	24	30,8
Povabilo športnikom k vpisu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	5	83,3	0	0,0	5	6,4
Študij na daljavo	1	5,0	0	0,0	0	0,0	5	83,3	8	23,5	14	17,9
Stopnje statusa športnikov	3	15,0	1	8,3	1	16,7	4	66,7	10	29,4	19	24,4
Možnost statusa za trenerje	1	5,0	0	0,0	1	16,7	5	83,3	9	26,5	16	20,5
Možnost individualnega študija	3	15,0	1	8,3	1	16,7	5	83,3	6	17,6	16	20,5
Osební individualni načrt študija	3	15,0	1	8,3	0	0,0	5	83,3	1	2,9	10	12,8
Tutor za športnike	3	15,0	1	8,3	1	16,7	5	83,3	0	0,0	10	12,8
Izjave športnikov	2	10,0	0	0,0	0	0,0	5	83,3	1	2,9	8	10,3

Polovica visokošolskih zavodov ponuja informacije o statusu športnika na svojih spletnih straneh, na polovici zavodov je dostopen Statut zavoda, kjer je v enem izmed členov opredeljen poseben status športnikov. Pri skoraj polovici zavodov (47,3 %) lahko najdemo na spletnih straneh Pravilnik o posebnem statusu študentov, verjetno pa mnogi kandidati za študij ne vedo, da se ravno tam skrivajo informacije o prilagoditvah študija športnikom.

Pravilnik o statusu športnika je dostopen na spletnih straneh tretjine zavodov, podoben je delež zavodov, ki imajo objavljene informacije o možnih prilagoditvah študija športnikom.

Najredkeje je na spletnih straneh objavljeno povabilo športnikom k vpisu (5 zavodov, 6,3 %). Skoraj četrtina zavodov ne objavlja nobene informacije o možnih prilagoditvah študija za športnike (23 %).

Na področju informacij, ki jih ponujajo izobraževalni zavodi za študente, je še veliko priložnosti za izboljšave.

2.6 MODEL VREDNOTENJA ODLOČITVE ZA ŠTUDIJ

Tabela 7: Model odločanja pri izbiri dvojne kariere športnikov

		Uteži	VNOS OCEN	Utežena ocena I	Utežena ocena II	OCENA ŠTUDIJA
A	POKLICNA KARIERA	40 %	1 - 5	3,25		3,75
1	Zahtevnost študija	11 %		3,47	0,38	
1.1	Zahtevnost vsebin, predmetov, izpitov	16 %	3	0,49		
1.2	Zahtevnost obveznih vsebin (vaj, nastopov...)	34 %		0,81		
	Obvezna prisotnost vaje	11 %	2	0,225		
	Obvezna prisotnost terenske vaje, tabori	13 %	3	0,3939		
	Fizična zahtevnost študija	9 %	2	0,1876		
1.3	Možnosti prilagajanja	50 %		2,1754		
	Možnost prilagajanja urnika	14 %	4	0,6		
	Možnost prilagajanja obveznosti in vsebin	18 %	5	0,9		
	Študij na daljavo	18 %	4	0,7		
2	Osebnostne lastnosti in sposobnosti	8 %		2,76	0,22	
2.1	Zmožnosti	29 %		1,33		
	Splošne intelektualne sposobnosti	11 %	4	0,4252		
	Sposobnosti povezane s študijskim področjem	18 %	5	0,9		
2.2	Temperamentne in značajske lastnosti	43 %		1,14		
	Čustvena stabilnost, sprejemljivost	15 %	2	0,3		
	Vestnost, notranja motiviranost, storilnostna motivacija	28 %	3	0,8439		
2.3	Motivacija za študij	28 %	1	0,28		
3	Delovne navade in šolska uspešnost	10 %		3,24	0,32	
3.1	Pripravljenost na sprotno delo in dolgotrajno učenje	25 %	5	1,25		
3.2	Samoregulacijske spretnosti	44 %		1,03		
	Lastna ocena samodiscipline	28 %	2	0,5626		
	Lastna ocena pripravljenosti za posvečanje učenju	16 %	3	0,4689		
3.3	Uspeh pri predmetih povezanih z želenim študijem	17 %	4	0,68		
3.4	Splošni učni uspeh na predhodni stopnji izobraževanja	14 %	2	0,29		
4	Poklicni interes	16 %		3,51	0,56	
4.1	Želeni poklic	44 %	5	2,2		
4.2	Interesi za dejavnosti s področja študija	36 %	2	0,7		
4.3	Prostočasne aktivnosti - povezava s študijem	20 %	3	0,6		
B	ŠPORTNA KARIERA	40 %		3,19		
5	Značilnosti športne panoge - obremenitve	16 %		3,1066	0,50	
5.1	Obseg treningov na dan (teden)	29 %	2	0,575		
5.2	Obseg tekmovanj	21 %	3	0,6375		
5.3	Fizična zahtevnost	21 %	4	0,85		
5.4	Časovna obremenjenost	29 %		1,0441		
	Čas za potovanja na treninge	16 %	5	0,7815		
	Čas za potovanja in tekme	13 %	2	0,2626		
6	Motivacija za športno dejavnost	11 %		3,00	0,33	
6.1	Motivacija za šport	100 %	3	3		
7	Športna uspešnost	14 %		3,46	0,48	
7.1	Poklicno ukvarjanja s športom - profesionalni klub	59 %		2,0		
	Zasluzek v športu zagotavlja finančno preskrbljenost v pošportnem življenju	33 %	2	0,7		
	Možnost poklicnega ukvarjanja s športom	26 %	5	1,3		
7.2	Kategorizacija	15 %	3	0,45		
7.3	Nivo tekmovanj	26 %	4	1,05		
C	MOTIVACIJA ZA USKLAJEVANJE ŠTUDIJA IN ŠPORTNE KARIERE	20 %		5,00		
8	MOTIVACIJA ZA USKLAJEVANJE DVOJNE KARIERE	19 %		5,00	0,95	
	Motivacija za usklajevanje študija in športa	100 %	5	5,0		

Na osnovi teoretičnih in empiričnih izhodišč s področja poklicne orientacije in značilnosti športne dejavnosti smo izdelali predlog modela odločanja pri izbiri dvojne kariere športnikov.

Utežno oceno posameznih dejavnikov smo pripravili na osnovi empirične raziskave, v kateri je sodelovalo 8 strokovnjakov s področja šolskega svetovalnega dela in visokega šolstva, ki so hkrati vključeni v šport, ter športnikov.

Model predvideva tri osnovna področja:

- poklicna kariera – značilnosti študija in posameznika,
- športna kariera – značilnosti panoge in športna uspešnost,
- motivacijo za usklajevanje študija in športne kariere.

Ponderji posameznih področij so različni, po ustrezni empirični preverbi pa bi lahko omogočili športnikom, da primerjajo študijske programe in sprejmejo odločitev, ki bo najustreznejša za njihove študijske in športne aspiracije.

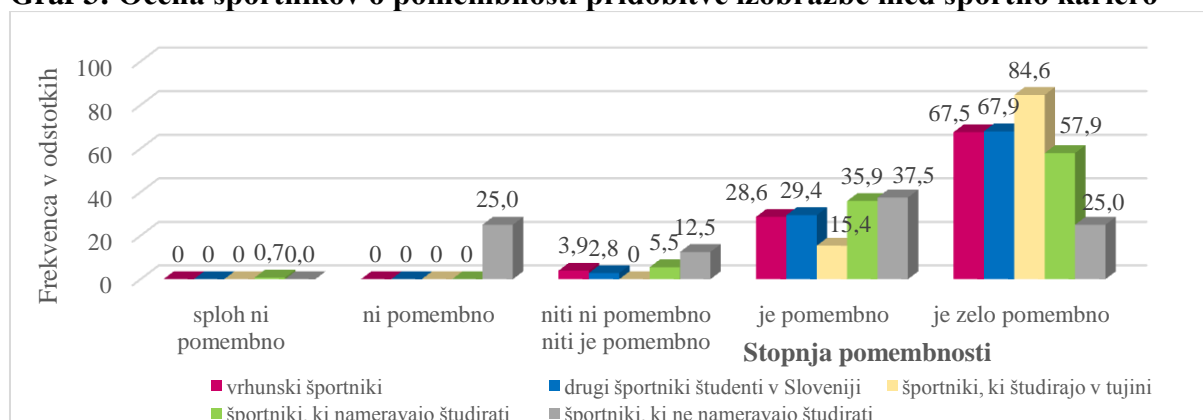
Posamezen športnik v procesu vrednotenja študijskega programa oceni posamezna področja in na osnovi primerjave končnih ocen sprejme bolj pretehtano odločitev o bodočem študiju. Kot primer smo v kolono Ocena vnesli oceno za izmišljeni študijski program.

2.7 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

V raziskovalnem projektu smo iskali odgovore na 8 raziskovalnih vprašanj.

1. Kako pomembna je izobrazba za vrhunske športnike?

Graf 3: Ocena športnikov o pomembnosti pridobitve izobrazbe med športno kariero

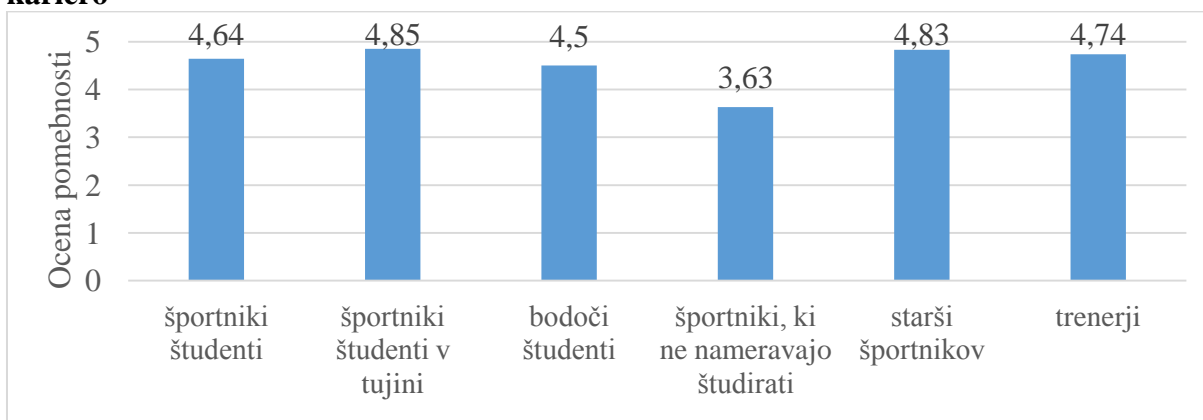
Najvišje ocene pomembnosti pridobitve izobrazbe med športno kariero so izbirali študenti z izkušnjami pri študiju v tujini (graf 3). Kar 85 % jih je mnenja, da je izobrazba zelo pomembna. Med športniki, ki imajo izkušnje s študijem v Sloveniji, sta najvišjo oceno pomembnosti pridobitve izobrazbe med športno kariero izbrali dve tretjini. Le en športnik je bil mnenja, da pridobitev izobrazbe v času ukvarjanja z vrhunskim športom sploh ni pomembna. Med neopredeljenimi je največ športnikov, ki ne nameravajo študirati in kandidatov za študij (36 %).

V ocenjevanju pomembnosti izobrazbe med vrhunskimi športniki in drugimi športniki, ki (so) študirajo v Sloveniji ni razlik.

Povprečne ocene pomembnosti pridobitve izobrazbe med športno kariero kažejo, da vse skupine menijo, da je to za športnike pomembno (graf 4). Najvišjo povprečno oceno so podali športniki, ki študirajo v tujini, in starši športnikov, sledijo trenerji in športniki študenti.

Najnižja je povprečna ocena športnikov, ki ne nameravajo nadaljevati izobraževanja na terciarni ravni.

Graf 4: Ocene različnih skupin o pomembnosti pridobitve izobrazbe med športno kariero

Manj kot en odstotek udeležencev raziskave je pri vrednotenju pomembnosti pridobitve izobrazbe med tekmovalno športno kariero izbral ocene iz spodnjega dela lestvice. Največji odstotek najvišjih ocen pomembnosti je pri športnikih, ki študirajo v tujini, sledijo starših in trenerji.

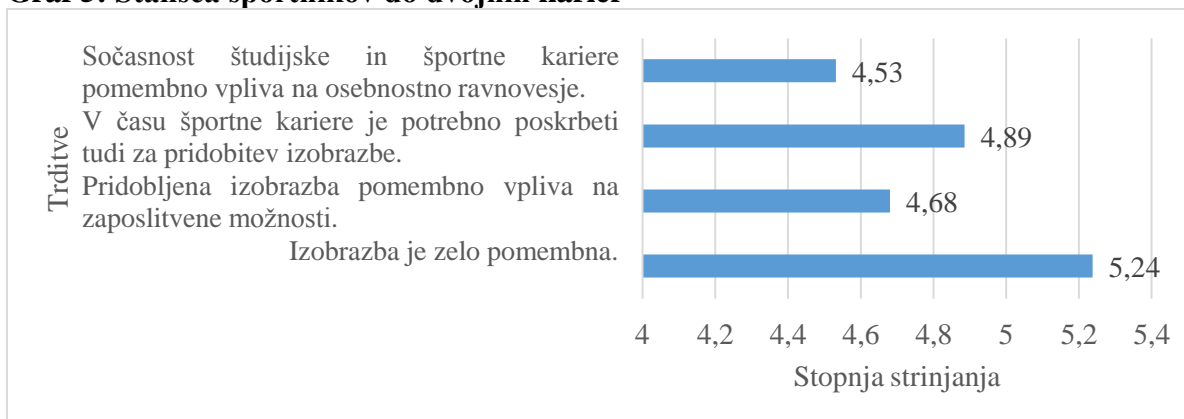
2. Kakšna so stališča in motivi športnikov do izobraževanja in izgradnje poklicne kariere med študijem?

Tabela 8: Želja športnikov po uspehu v športu in pri študiju

Skupina	Aritmetična sredina	Standardni odklon
športniki študenti	4,43	0,862
športniki študenti v tujini	4,54	0,877
skupaj	4,45	0,840

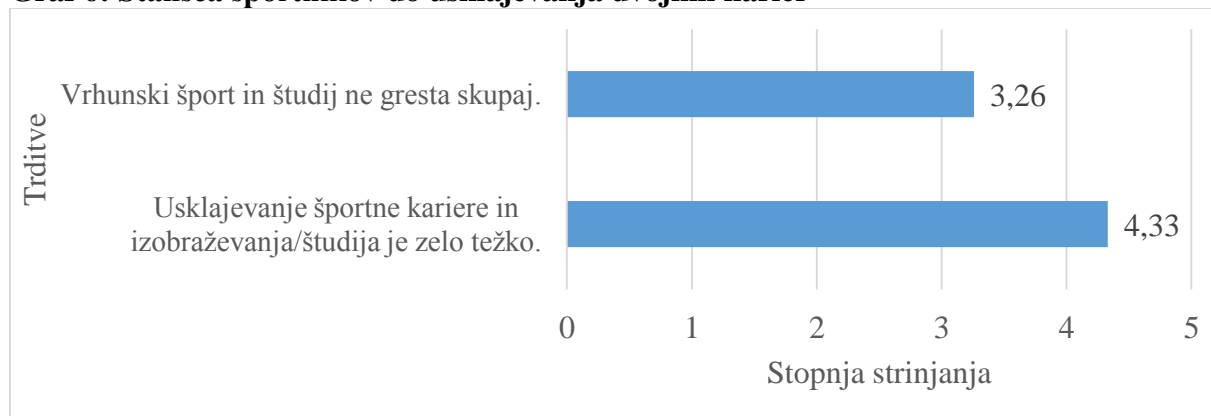
Športniki želijo biti uspešni na obeh področjih. Pri športnikih, ki študirajo v tujini, je povprečna ocena malo višja (AS 4,5) kot pri tistih, ki študirajo doma (AS 4,4). Skupna ocena potrjuje ugotovitve drugih strokovnjakov, da so športniki visoko storilnostno naravnani, kar se nanaša tako na področje športa kot na področje izobraževanja.

Graf 5: Stališča športnikov do dvojnih karier

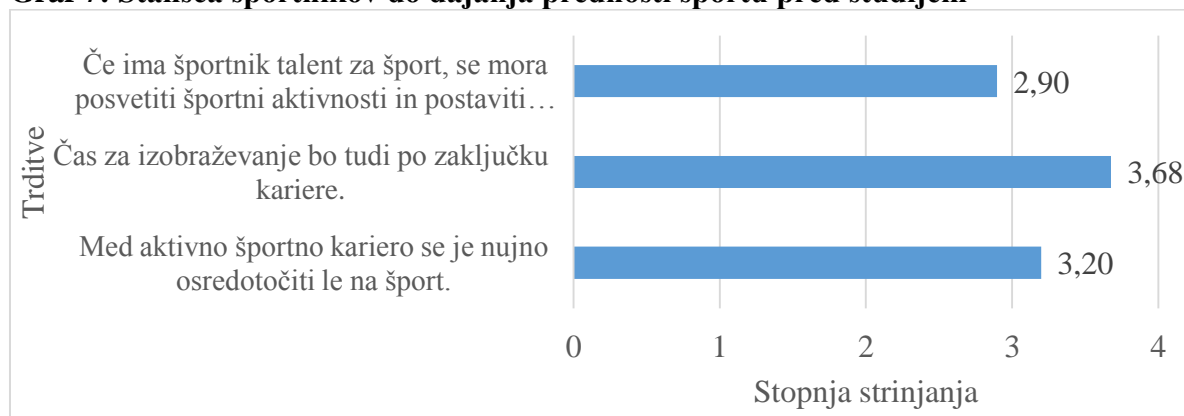
Stališča športnikov do dvojne kariere smo preverjali na šest-stopenjski lestvici. Iz grafa 5 je razvidno, da s športniki najbolj strinjajo s trditvama, da je izobrazba zelo pomembna (AS 5,2) in da je v času športne kariere treba poskrbeti tudi za pridobitev izobrazbe. Športniki se strinjajo tudi s trditvijo, da izobrazba vpliva na zaposlitev (AS 4,9) in da dvojna kariera vpliva na osebno ravnovesje športnika (AS 4,5).

Graf 6: Stališča športnikov do usklajevanja dvojnih karier

Športniki študenti menijo, da je usklajevanje dvojne kariere težko (AS 4,3), s trditvijo, da vrhunski šport in študij ne gresta skupaj, pa se ne strinjajo (AS 3,3) (graf 6).

Graf 7: Stališča športnikov do dajanja prednosti športu pred študijem

Športniki se ne strinjajo s tem, da bi morali dati prednost športu pred študijem (graf 7); najbolj je izraženo nestrinjanje s trditvijo, da bi se talentiran športnik moral posvetiti športu in postaviti izobraževanje na drugo mesto ter da se je med športno kariero nujno posvetiti športu. Strinjanje s trditvijo, da bo čas za izobraževanje tudi po zaključku kariere, je blizu sredine lestvice.

3. Kakšno je razmerje med akademsko in športno motivacijo pri športnikih?

Povprečne vrednosti ocen faktorjev motivacije za dvojno kariero (na šest-stopenjski lestvici) kažejo, da so športniki motivirani za vsa tri področja, najbolj za šport (AS 4,7), nato za poklicno kariero (AS 4,1) in tudi za študij (AS 3,9).

Razmerje med povprečno športno in akademsko motivacijo je 1,21, športniki imajo bolj izraženo športno kot akademsko motivacijo. V razponu razmerja 0,95 in 1,05 je 12 študentov;

usklajenost med športno in akademsko kariero najdemo pri osmini športnikov. Najnižje razmerje med športno in akademsko motivacijo je 0,49, najvišje pa 2,10.

Razmerje med povprečno športno in poklicno karierno motivacijo znaša 1,15. Športniki so bolj motivirani za šport kot poklicno kariero, vendar nesorazmerje ni veliko. V razponu razmerja 0,95 in 1,05 je 26 študentov; usklajenost med športno in poklicno kariero najdemo pri četrtini športnikov. Najnižje razmerje med športno in poklicno karierno motivacijo je 0,84, najvišje pa 2,60.

Tabela 9: Odločitev za športno ali akademsko dejavnost

Odgovor	Športniki študenti Slovenija		Športniki študenti tujina		Športniki študenti skupaj	
	Frekvenca	Odstotek	Frekvenca	Odstotek	Frekvenca	Odstotek
vedno študij	41	19,3	3	23,1	19,6	19,6
pretežno študij	19	9,0	1	7,7	8,9	8,9
enakomerno študij in šport	24	11,3	2	15,4	11,6	11,6
pretežno šport	36	17,0	3	23,1	17,3	17,3
vedno šport	49	23,1	3	23,1	23,1	23,1
ni odgovora	43	20,3	1	7,7	19,6	19,6
skupaj	212	100	13	100,0	225	100

Na vprašanje, kaj izberejo športniki, ko sta njihova akademska in športna dejavnost v konfliktu, je največ športnikov, ki se šolajo v Sloveniji, odgovorilo, da dajo prednost športu (pretežno in vedno 40,1 %), med športniki, ki se šolajo v tujini, je takšnih 46 %. Med vsemi športniki daje prednost športu dve petini športnikov študentov (40,4 %). Odgovor pretežno in vedno izberem študij je izbralo 28,5 % študentov. Rezultati kažejo, da le dobra desetina športnikov enakomerno izbira šport in študij (11,6 %).

Tabela 10: Mnenje višje- in visokošolskih zavodov o motivaciji športnikov študentov za študij

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
športniki so bolj motivirani za študij kot večina študentov, ki se ne ukvarja s športom	10	20,8
športniki so motivirani predvsem za športno aktivnosti in manj za študij	9	18,8
športniki so enako motivirani za študij in za šport	14	29,2
športniki so manj motivirani za študij kot večina študentov nešportnikov	1	2,1
športniki so bolj motivirani za študij kot za šport	0	0
ni odgovora	8	29,2
skupaj	27	100

Po mnenju višje- in visokošolskih zavodov je število športnikov, ki so enako motivirani za šport in študij večje kot po oceni športnikov (29,2 %).

4. Kakšna stališča imajo starši športnikov do izobraževanja in dvojne kariere?

Starši se zavedajo, da je zelo pomembno, da si športnik pridobi izobrazbo v času, ko s ukvarja z vrhunskim športom (AS 4,8), in ocenjujejo, da so športniki pri usklajevanju dvojne kariere uspešni oz. zelo uspešni. Otrokom pomagajo pri šolskem delu, skrbijo za koordinacijo aktivnosti, opravke v zvezi s šolo, komunikacijo z učitelji, otroke poučujejo ali organizirajo poučevanje in preverjajo delo ter znanje. Pri tem pa se soočajo z dilemo, čemu dati prednost –

športu ali šoli (utrujenost, potreba po regeneraciji in zahtevnost športa in šole).

Na področju šolanja pohvalijo pripravljenost pedagogov na individualne dogovore in izvedbo pedagoškega procesa izven urnika, v učiteljevem prostem času, razumevanje odsotnosti, usklajevanje terminov. Predlagajo pomoč neizobraževalne organizacije pri podpori dvojne kariere in skrbi za športnika, izgradnjo šolskega sistema, ki bi omogočil športnikom redno treniranje in prilagajanje študijskih obveznosti, jasno opredelitev tega, da ima posameznik status, in izboljšanje poznavanje in spoštovanje pravic športnikov za prilagajanje študija s strani pedagogov, enotnost in upoštevanje pravil, več študija na daljavo, mentorstvo, večjo fleksibilnost in informiranje o pravicah ter podporo športnikom ne glede na športni rezultat.

5. Kakšen je odnos izobraževalnih ustanov do prilagajanja študijskih obveznosti športnikom?

Visokošolski zabodi, ki so sodelovali v raziskavi, imajo zelo dober odnos do izobraževanja športnikov. Menijo, da športnikom in trenerjem zagotavljajo dobre možnosti za usklajevanje dvojne kariere in da imajo študenti športniki in trenerji na njihovem izobraževalnem zavodu dobre možnosti za uveljavljanje prilagoditev študija. Večina zavodov vidi v vključevanju športnikov v študij promocijo zavoda, desetina jih namenoma privablja. Poleg promocije, športniki zagotavljajo vzor drugim študentom. Petina zavodov navaja, da športniki pomenijo večjo obremenitev za predavatelje in strokovne delavce.

Visokošolski učitelji, sodelavci in višješolski predavatelji se zelo strinjajo s trditvijo, da športniki potrebujejo prilagoditve pri študiju (AS 4,4), in s trditvijo, da je prav, da se športnikom omogoča prilagojen študij (AS 4,4). Ne strinjajo se s trditvijo, da športniki študenti, ki se izobražujejo v izrednem študiju, ne potrebujejo posebnih prilagoditev študija in da bi morali športnike študente obravnavati enako kot ostale študente. Menijo tudi, da bi za športnika študenta bilo smiselno pripraviti individualni načrt izobraževanja.

Visokošolski učitelji, sodelavci in višješolski predavatelji slabo ali zgolj okvirno poznajo vsebine pravil o statusu športnika (AS 2,4). Manj kot petina pedagoških delavcev vsebino pravil dobro ali v celoti pozna. Ocena je pod sredino lestvice, dve tretjini anketiranih ima oceno v obsegu 2,0 do 2,8.

Mnenje visokošolskih učiteljev in sodelavcev ter višješolskih predavateljev o motivaciji športnikov študentov je dobro. Kar četrtnina jih meni, da so športniki in trenerji študenti enako motivirani za študij in šport (27 %), skoraj četrtnina pa, da so športniki bolj motivirani za študij kot večina študentov, ki se ne ukvarja s športom (24 %).

Dobra četrtnina visokošolskih učiteljev in sodelavcev ter višješolskih predavateljev poroča, da upošteva pravila o statusu športnika v večji meri, kot predvideva pravilnik, skoraj polovica pa skladno z določili pravilnika, ki ureja status športnika.

6. Ali imajo visoko- in višješolski zavodi pravila o prilaganju študija športnikom in koordinacijo/tutorstvo za športnike?

Skoraj tretjina visokošolskih zavodov in višjih strokovnih šol ima pravilnik o statusu športnika (29 %), podoben delež ureja pravice s členom v statutu zavoda, četrtnina pa v Pravilniku o študentih s posebnimi potrebami. Petina zavodov pravil prilagajanja nima formaliziranih (jih nima ali pa je potrebno dogovarjanje z vsakim učiteljem posebej).

Kriteriji za pridobitev statusa so različni; od povezave statusa s pravili kategorizacije OKS, do tega, da imajo status vsi aktivni športniki in trenerji. Izguba statusa športnika je najpogosteje povezana z zaključkom športne kariere ali s spremembo kategorizacije.

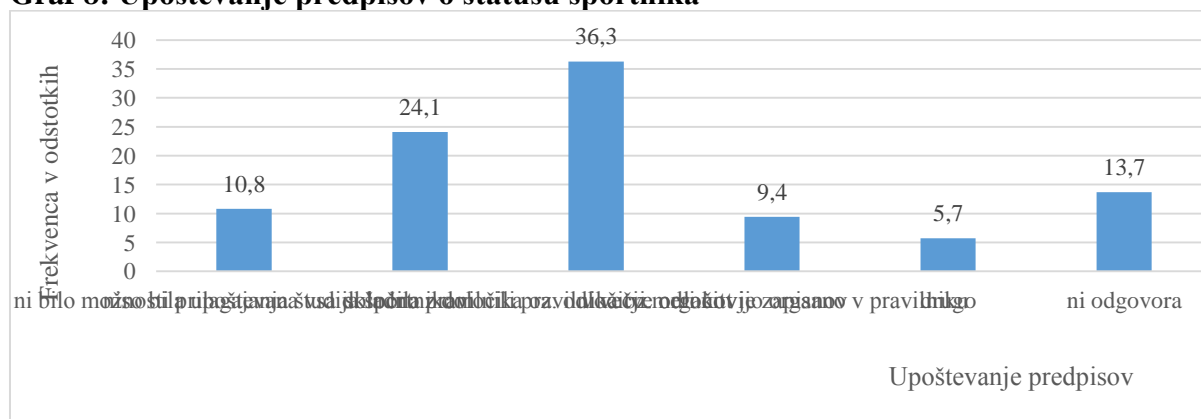
Zavodi športnikom najpogosteje omogočajo naslednje prilagoditve: dogovori za izpite izven rednih rokov, manjši obseg obvezne prisotnosti na predavanjih in vajah, e-učilnica in e-gradivo. Zelo redko zavodi omogočajo uporabo video gradiva, video predavanja in tutorja. Dodatne možnosti prilagajanja bi lahko bile: individualni študij oz. študijski načrt, fleksibilni roki oddaje nalog in izpitni roki, konzultacije s predavatelji, video posnetki predavanj, prilagoditve urnikov, tutorstvo. Na tretjini zavodov imajo trenerji enake pravice do prilagajanja kot športniki.

Na tretjini zavodov imajo urejeno posebno tutorstvo za športnike oz. pomoč pedagoškega koordinatorja, na desetini zavodov pa ponujajo individualno tutorstvo (po športnih panogah oz. ima vsak športnik svojega tutorja). Individualni študijski načrt za vsakega študenta s statusom športnika izdelajo na četrtni zavodov, na petini pa le za tiste, ki so odsotni daljše časovno obdobje.

Pedagoški delavci menijo, da bi se lahko prilagoditve izboljšale z uvajanjem tutorstva, z osebnimi kontakti s predavatelji, dodatno pomočjo, individualno obravnavo in načrtovanjem, študijem na daljavo in video gradivi, e – forumom, e-učilnico, opravljanjem obveznosti preko videokonference.

7. Ali se zapisana pravila prilagajanja v praksi izvajajo?

Graf 8: Upoštevanje predpisov o statusu športnika

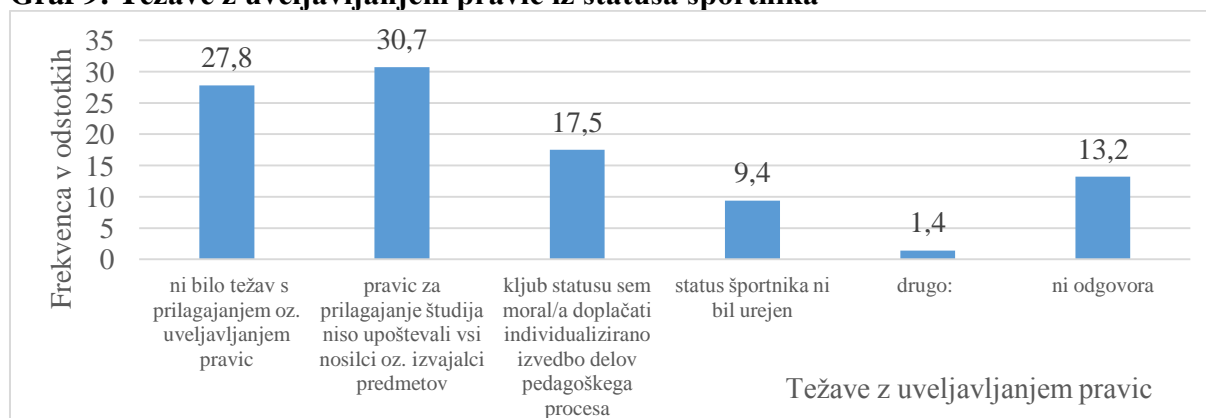

Na vprašanje o uresničevanju pravil in prilagoditev študija športnikom so odgovarjali različni udeleženci raziskave (graf 8). Športniki menijo, da so bila pravila za prilagajanje študija in športa skladno s predpisi upoštevana v dobri tretjini primerov (36,3 %), v desetini pa v večji meri, kot je to določeno s pravili. Kar 11 % športnikov ni imelo možnosti prilagojenega študija, četrtnina pa navaja, da pravila prilagajanja niso bila spoštovana. Najpogosteje športniki poročajo, da pravil ne upoštevajo vsi.

Ocena visokošolskih zavodov in višjih šol je bistveno bolj pozitivna, več kot polovica navaja, da se pravila upoštevajo skladno z določili pravilnika, petina jih meni, da se upoštevajo v večji meri, kot je predpisano. Skoraj petina zavodov priznava, da niso upoštevana vsa določila pravilnika oz. da je to odvisno od uspešnosti in obremenjenosti študenta.

Večina študentov, ki imajo izkušnje s študijem v Sloveniji (60 %), navaja, da so imeli težave pri uveljavljanju pravic do prilagoditev študija (graf 9). Le dobra četrtina športnikov (28 %) ni imela težav. Športniki najpogosteje navajajo, da pravic za prilagajanje študija niso upoštevali vsi nosilci oz. izvajalci predmetov (30,7 %). Velik je tudi delež študentov, ki so izbrali odgovor, da so morali kljub statusu športnika doplačati individualno izvedbo delov študijskega procesa (17,5 %) ali da status ni bil urejen.

Graf 9: Težave z uveljavljanjem pravic iz statusa športnika

8. Ali obstajajo razlike v prilagajanju študija športnikom med študenti, ki se izobražujejo v Sloveniji in tistimi, ki se izobražujejo v tujini?

Razlike med športniki, ki študirajo v Sloveniji, in tistimi, ki študirajo v tujini, so precejšnje.

Športniki, ki so študirali v tujini, so pred vpisom zbrali večino potrebnih informacij o možnih prilagoditvah, tisti, ki so ostali doma, pa so jih zbrali le malo.

Športniki, ki so študirali v tujini, poročajo, da so se skoraj četrtini uresničile vse informacije, v Sloveniji je takšnih le 3 %.

Tabela 11: Informacije o prilagoditvah in uresničitve prilagoditev glede na državo študija

Spremenljivka	Povprečne vrednosti			
	Športniki študenti v Sloveniji		Športniki študenti v tujini	
	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Aritmetična sredina	Standardni odklon
količina informacij o možnih prilagoditvah pred vpisom	2,64	1,279	4,16	0,958
uresničene možnosti prilagoditev	3,34	0,972	3,85	0,987

Pri športnikih, ki so študirali v Sloveniji, je aritmetična sredina količine informacij pod sredino lestvice, ocena uresnitve informacij o prilagajanju študija športnim dejavnostim pa minimalno nad sredino lestvice – informacije o prilagoditvah so se le delno uresničile. Pri športnikih, ki so študirali v tujini, pa je ocena količine informacij zelo visoka, športniki imajo pred izbiro študija večino informacij. Tudi realizacija informacij o možnih prilagoditvah je višja kot pri nas (večinoma so se uresničile).

Najpogostejši odgovor pri športnikih, ki študirajo v Sloveniji, je bil, da se predpisi o statusu športnika upoštevajo skladno s pravilnikom (36,3 %), medtem ko je bil najpogostejši odgovor športnikov, ki študirajo v tujini, da se status športnika upošteva v večji meri, kot je zapisano v pravilniku (38,5).

Najpogostejši odgovor v zvezi s težavami pri uveljavljanju statusa pri nas je, da pravic ne upoštevajo vsi (30,7 %), pri študentih v tujini pa, da ni težav pri uveljavljanju statusa.

Športniki, ki študirajo v tujini, so pogosteje deležni pomoči (tutorjev, profesorjev), individualne obravnave in študija na daljavo.

9. Kakšen je odnos panožnih zvez in trenerjev do dvojnih karier?

Trenerji ocenjujejo pomembnost svoje vloge pri usklajevanju dvojne kariere kot povprečno, prav tako pomoč z informacijami pri usklajevanju dvojne kariere. Ta ocena ni skladna z navedbami športnikov, da ima trener pomembno vlogo pri odločitvi za študij. Trenerji športnikom pomagajo s pogovori, podporo študijski dejavnosti in prilagajanjem programa športnih aktivnosti, z nasveti, pri učenju in spodbujanju delovnih navad.

Trenerji menijo, da klubi/selekcije dobro podpirajo športnike pri usklajevanju športa in študija. Nekateri trenerji se aktivno vključujejo v komunikacijo z učitelji, podpora zveze/kluba je tudi finančna (štipendija, predlog za pridobitev štipendije OKS).

Panožne zveze sodelujejo pri usklajevanju športa in študija tako, da spodbujajo športnike, ki izpolnjujejo pogoje, da si pridobijo štipendijo v okviru OKS, izdajajo mnenje panožne zveze v postopkih pridobivanja športnih štipendij in izdajajo potrdila o športnih dosežkih na državni ali mednarodni ravni za namene prilagajanja/urejanja študijskih obveznosti. Zveze izjemoma iščejo sponzorje za športne štipendije in športnikom posredujejo informacije o možnostih študija v tujini. Zveze se zelo redko vključujejo v dogovarjanja z izobraževalnimi institucijami za možnosti prilagajanja študija za vrhunske športnike in nudenje pomoči športnikom pri vključevanju na študij v tujini.

Večina panožnih športnih zvez meni, da so kadrovske podhranjeni, da bi se lahko ukvarjali s področjem svetovanja športnikom v zvezi s študijem (45 %), tretjina zvez pa navaja, da informiranje in svetovanje prepustijo trenerjem (36 %).

3 PREDLOGI

Na osnovi dobljenih rezultatov predlagamo, da se področje usklajevanja dvojne kariere športnikov uredi na naslednje načine:

- **predlogi zakonodajnih sprememb:**
  - Zakon o športu (kriteriji za dodelitev statusa športnika študenta, področja prilagajanja, nagrajevanje in financiranje dodatnega dela pedagoških delavcev s športniki),
  - Zakon o visokem šolstvu in višjih strokovnih šolah (status študenta športnika in prilagoditve),
  - Zakon o akreditacijah oz. merila za akreditacije in zunanje evalvacije v terciarnem izobraževanju (pregled izpolnjevanja merila o prilagajanju študija športnikom),
- **predlogi sprememb v zvezi s pravili za pridobitev statusa športnika v terciarnem izobraževanju:**

v pripravo predlogov je potrebno vključiti vse deležnike: športnike diplomante, športnike študente, trenerje, panožne zveze, visoko- in višješolske zavode, starše in poskrbeti za ustrezno obravnavo športnikov iz ne-olimpijskih športov,
- **predlogi sprememb možnih prilagoditev pri študiju:**
  - študij na daljavo,
  - posebni programi za športnike,
  - individualni učni načrti,
- **sistem podpore športnikom na visoko- in višješolskih zavodih:**
  - povečanje informiranosti športnikov,
  - tutorstvo,
  - ovrednotenje dodatnega dela pedagoškega kadra,
  - povečanje informiranosti pedagoškega kadra in upoštevanja statusa pri vseh izvajalcih,
- **svetovanje in pomoč športnikom ter izobraževalnim zavodom:**
  - vzpostavljanje tutorskega sistema za podporo športnikom študentom,
  - vključevanje različnih organizacij v podporo dvojni karieri (Slovenska olimpijska akademija, komisija športnikov, športniki tutorji, sindikat športnikov),
  - večje vključevanje šolskih svetovalnih služb v svetovanjem izbire študija športnikom,
  - vključevanje kariernih centrov na višje- in visokošolskih zavodih v podporo športnikom,
  - vzpostavitev kariernih svetovalnih centrov za športnike,
  - informiranje predavateljev in izobraževanje tutorjev,
  - informiranje športnikov o možnostih prilagajanja na posameznih zavodih in v programih,
- **vzpostavitev sistema kontinuiranega spremljanja študija športnikov:**
  - pregled pogojev prilagojenega šolanja ob zunanji evalvaciji zavoda,
  - vzpostavitev sistematičnega spremljanja zadovoljstva športnikov študentov s študijem in prilagoditvami (študentske ankete z dodanimi vprašanji o statusu športnikov),
- **priprava študijskih programov, ki bodo prilagojeni potrebam športnikov:**
  - analiza individualnih načrtov izobraževanja športnikov,
  - analiza možnosti in izvedba podpore za prehod na študij na daljavo,

- povečanje sodelovanja med visoko- in višješolskimi zavodi in športno sfero,
- povečanje vloge panožnih zvez pri usklajevanju dvojne kariere.

4 ZAKLJUČEK

Pomen pridobitve izobrazbe med tekmovalno športno kariero je po mnenju športnikov in z njimi ter študijem povezanih oseb zelo velik. Športniki so naklonjeni dvojni karieri, zavedajo pa se, da je usklajevanje zahtevno. Menijo, da je izobrazba zelo pomembna, da je zanjo potrebno poskrbeti med tekmovalno športno kariero, da povečuje zaposlitvene možnosti in vpliva na osebno ravnovesje.

Ne podpirajo stališča, da je potrebno dati prednost športu v času tekmovalne športne kariere, vendar pa le četrtina zaradi študija ne spreminja obsega športne aktivnosti. Tretjina športnikov je pripravljena povsem prekiniti študij zaradi športa; dve petini sta ga pripravljene začasno prekiniti in nadaljevati po zaključeni športni karieri. Velik je delež športnikov, ki so pripravljene zaključiti ali podrediti športno kariero študiju (več kot četrtina).

Športniki so najbolj motivirani za šport, hkrati pa visoko motivirani tudi za opravljanje poklica na področju športa in za študij. V situaciji, ko sta šport in študij v konfliktu, jih dve petini da prednost športu, skoraj tretjina pa študiju. Tudi mnenje izobraževalnih institucij in pedagoškega osebja o motivaciji športnikov za študij je ugodno.

Starši športnikov zelo visoko ocenjujejo pomen pridobivanja izobrazbe med tekmovalno kariero in ocenjujejo, da so športniki pri usklajevanju dvojne kariere uspešni, si prizadevajo za uspeh na obeh področjih; pri tem jim pomagajo in izražajo mnenje, da bi lahko izobraževalne institucije omogočile še več prilagoditev.

Stališče izobraževalnih zavodov in pedagoškega kadra do izobraževanja športnikov je večinoma pozitivno. Negativno izstopa podatek o slabem poznavanju vsebine pravil o statusu športnika,

Na področju predpisov, ki urejajo status športnika, je veliko priložnosti za izboljšave, manj kot tretjina visokošolskih zavodov in višjih strokovnih šol ima samostojen pravilnik o statusu športnika, petina zavodov je brez pravil ali pa se mora športnik dogovarjati z vsakim učiteljem posebej. Kriteriji za pridobitev statusa niso usklajeni med izobraževalnimi institucijami, ponekod veljajo le za športnike, ne pa tudi za trenerje oz. le za vrhunske športnike.

Različni udeleženci so podali veliko mnenj o možnih izboljšavah prilagajanja športa in študija, pri čemer bi veljalo izpostaviti študij na daljavo, tutorstvo in pomoč športnikom, individualni pristop ter izobraževalni načrt.

Uresničevanje prilagoditev študija športnikom je po mnenju slabe polovice športnikov skladno s pravili ali pa boljše, po mnenju izobraževalnih institucij oz. pedagoških delavcev je skladno s pravili ali boljše v treh četrtinah. Velik je delež športnikov, ki niso imeli možnosti uveljavljanja prilagoditev ali pa so jih bili deležni v manjši meri, kot je to določeno s predpisi (tretjina).

Ocena visokošolskih zavodov in višjih šol je bistveno bolj pozitivna, polovica navaja, da se pravila upoštevajo, četrtina celo meni, da v večji meri, kot je predpisano. Manj kot petina zavodov in desetina pedagoških kadrov priznava, da niso upoštevana vsa pravila oz. ne pri vseh.

O težavah pri uveljavljanju pravic iz statusa poroča več kot polovica študentov, njihovih staršev, pa tudi trenerjev.

Med študenti, ki študirajo pri nas, in tistimi, ki študirajo v tujini, je precej razlik v količini informacij, ki so jih imeli pred vpisom, pa tudi v uresničitvi teh informacij med študijem. Prilagoditve so se v tujini pogosteje uresničile v večji meri, kot je predpisano, bili so deležni več študija na daljavo, individualne obravnave in pomoči (tutorjev, profesorjev).

Trenerji podpirajo dvojne kariere športnikov, vendar pogosto pričakujejo prilagajanje študija in ne športnih aktivnosti. Podpora panožnih zvez dvojni karieri je majhna, največkrat povezana s postopki pridobivanja štipendij in urejanja prilagoditev študija, njihovo sodelovanje z izobraževalnimi institucijami je skromno.

Dostop do informacij o statusu športnika je zagotovljen na polovici visokošolskih zavodov, le desetina zavodov namerno privablja športnike.

V zelo obširni raziskavi, v katero so bili zajeti najpomembnejši deležniki športa in izobraževanja, smo zbrali številne podatke o izkušnjah pri usklajevanju dvojne kariere. Pokazale so se številne težave in možnosti za izboljšanje razmer.

Priložnosti za nadaljnje raziskave in izboljšave na področju terciarnega izobraževanja športnikov so:

- nadaljnje raziskave s športniki in deležniki, ki še niso bili vključeni v anketiranje (študentske organizacije, sindikat športnikov, svetovalne službe, tutorji ...),
- oblikovanje predlogov zakonodajnih sprememb,
- svetovanje športnikom in izobraževalnim zavodom,
- vzpostavitev sistema kontinuiranega spremljanja terciarnega izobraževanja športnikov,
- vzpostavitev sistematičnega spremljanja zadovoljstva športnikov študentov s študijem,
- vzpostavitev kariernih svetovalnih centrov za športnike,
- priprava študijskih programov, prilagojenih potrebam športnikov,
- analiza individualnih načrtov izobraževanja športnikov,
- analiza možnosti in izvedba podpore za prehod na študij na daljavo,
- vzpostavljanje tutorskega sistema za podporo športnikom študentom,
- empirična preverba modela vrednotenja izbire študijskih programov ...

Pozitivno je spoznanje, da so športniki v veliki meri motivirani za pridobivanje izobrazbe med tekmovalno športno kariero in da veliko izobraževalnih zavodov zagotavlja prilagajanje študija njihovim športnim aktivnostim.

Področje dvojnih karier bo potrebno sistematično urediti in zagotoviti spoštovanje pravil s strani vseh udeležencev.

5 VIRI IN LITERATURA

Gaston-Gayles, J. L. (2005). *The factor structure and reliability of the student athletes' motivation toward sports and academics questionnaire (SAMSAQ)*. Pridobljeno 2. 11. 2013 s spletne strani <http://splet03.izum.si:2105/docview/195179537/917A3541DC244480PQ/1?accountid=31309>

Jurak, G., Kovač, M. in Strel, J. (2005). Analiza statusa športnika v srednjih šolah. V G. Jurak (ur.). *Športno nadarjeni otroci in mladina v slovenskem šolskem sistemu*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo; Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za kineziološke raziskave, Založba Annales.

Jurak, G. in Pavletič Samardžija, P. (2014). *Izvedbeni načrt nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod za šport RS Planica

Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez: *Seznam kategoriziranih športnikov*. (2015). Pridobljeno 25. 6. 2015 s spletne strani: <http://www.olympic.si/sportna-kariera/registracija-in-kategorizacija/aktualni-seznam/seznam-kategoriziranih-sportnikov/>

Olimpijski komite Slovenije. *Športna kariera*. Pridobljeno 8. 8. 2014 s spletne strani <http://www.olympic.si/sportna-kariera/>.

Strokovni svet Republike Slovenije za šport. (2013). *Pogoji, pravila in kriteriji za registriranje in kategoriziranje športnikov v republiki Sloveniji*. Pridobljeno 25. 11. 2014 s spletne strani http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/sport/pdf/Kategorizacija_16_1_2014.pdf

Univerza na Primorskem. (2005). *Pravila o načinu opravljanja študijskih obveznosti in pogoji za prehode za študente s posebnim statusom*. Pridobljeno 7. 2. 2015 s <http://www.famnit.upr.si/sl/resources/files/studenti/pravilnik-inobrazci/pravilaposebnistatus.pdf>.

Univerza v Ljubljani. (2002). *Posebni pogoji izobraževanja študentov-športnikov na UL*. Pridobljeno 7. 7. 2015 s spletne strani <http://www.uni-lj.si/mma/Sklepi%20Senata%20UL%20o%20C5%A1tudentih,%20kategoriziranih%20C5%A1portnikov%20/2013071214484797/>.

Univerza v Mariboru. (2010). *Pravilnik o študentih s posebnimi potrebami na Univerzi v Mariboru*. Pridobljeno 7. 7. 2015 s spletne strani <http://www.um.si/univerza/dokumentnicenter/akti/Akti%20univerze%20v%20Mariboru/Pravilnik%20o%20C5%A1tudentih%20s%20posebnim%20statusom.pdf>.

Univerza v Novi Gorici. *Študentski vodnik – šport*. Pridobljeno 13. 2. 2015 s spletne strani <http://www.ung.si/sl/studij/studentski-vodnik/sportniki/>.

Zakon o športu. (1998). Uradni list RS, št. 22. Pridobljeno 8. 1. 2015 s spletne strani <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199822&stevilka=929>.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami ZOUPP-1. (2011). Pridobljeno 8. 1. 2015 s spletne strani http://www.zrss.si/pdf/050911123118_zakon_o_usmerjanju_otrok_s_posebniimi_potrebami_22072011.pdf

Zakon o visokem šolstvu (2011). Pridobljeno 8. 1. 2015 s spletne strani <https://zakonodaja.com/zakon/zvis>

Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 86/04 in 100/13). (2013). Pridobljeno 8. 1. 2015 s spletne strani <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4093>

6 SEZNAM TABEL IN GRAFOV

Tabela 1: Anketirani športniki glede na izobraževalni status.....	13
Tabela 2: Športniki študenti glede na kategorizacijo	13
Tabela 3: Načrti pri usklajevanju dvojne kariere	14
Tabela 4: Težave z uveljavljanjem pravic iz statusa športnika	15
Tabela 5: Koriščenje prilagoditev pri študiju	15
Tabela 6: Informacije za športnike na spletnih straneh visokošolskih zavodov	25
Tabela 7: Model odločanja pri izbiri dvojne kariere športnikov	26
Tabela 8: Želja po uspehu v športu in pri študiju	29
Tabela 9: Odločitev za športno ali akademsko dejavnost	31
Tabela 10: Mnenje višje- in visokošolskih zavodov o motivaciji športnikov študentov za študij	31
Tabela 11: Informacije o prilagoditvah in uresničitev prilagoditev glede na državo študija ...	34
Graf 1: Stališča do izobraževanja in dvojne kariere.....	19
Graf 2: Motivacija za športno in akademsko kariero	20
Graf 3: Ocena športnikov o pomembnosti pridobitve izobrazbe med športno kariero	28
Graf 4: Ocene različnih skupin o pomembnosti pridobitve izobrazbe med športno kariero....	29
Graf 5: Stališča športnikov do dvojnih karier	29
Graf 6: Stališča športnikov do usklajevanja dvojnih karier	30
Graf 7: Stališča športnikov do dajanja prednosti športu pred študijem.....	30
Graf 8: Upoštevanje predpisov o statusu športnika.....	33
Graf 9: Težave z uveljavljanjem pravic iz statusa športnika.....	34